

NYÍREGYHÁZI FOGLALKOZTATÁSI PAKTUM

TOP-6.8.2-15-NY1-2016-00001

KOMPLEX MUNKAERŐPIACI KUTATÁSI PROGRAM

Résztanulmány a képzett fiatal szakemberek elvándorlásának okairól,
ennek hatásairól a város munkaerőpiacára

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

KÉSZÍTETTE:

MEGAKOM Tanácsadó Iroda Kft.

ICG Ex Ante Tanácsadó Iroda Kft.

MEGBÍZÓ:

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata

DÁTUM: 2017.04.28.

A DOKUMENTUM A „NYÍREGYHÁZI FOGLALKOZTATÁSI PAKTUM” CÍMŰ PROJEKTHEZ KAPCSOLÓDÓAN KERÜLT KIDOLGOZÁSRA.

Az elkészült dokumentum Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzatának tulajdona. Bármely részének felhasználása csak az Önkormányzat előzetes engedélyével lehetséges!

www.megakom.hu
www.icg-exante.hu

Tartalomjegyzék

1	BEVEZETÉS.....	6
1.1	ELŐZMÉNYEK	6
1.2	A KÉPZETT FIATALOK ELVÁNDORLÁSÁVAL FOGLALKOZÓ RÉSZTANULMÁNY CÉLJA, FELÉPÍTÉSE ÉS MÓDSZERTANA	8
2	A KÉPZETT FIATALOK ELVÁNDORLÁSÁVAL ÖSSZEFÜGGŐ FŐBB GLOBÁLIS ÉS HAZAI TENDENCIÁK.....	10
2.1	TEHETSÉGEK NEMZETKÖZI VÁNDORLÁSA	10
2.2	GENERÁCIÓS KÜLÖNBBSÉGEK – X, Y, Z GENERÁCIÓ	12
2.3	ELŐREGEDŐ TÁRSADALOM.....	15
3	AZ ELVÁNDORLÁS OKAINAK AZONOSÍTÁSA.....	18
4	NYÍREGYHÁZA JELENLEGI HELYZETE A KÉPZETT FIATALOK ELVÁNDORLÁSÁT ÉS MEGTARTÁSÁT/VONZÁSÁT BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK SZEMPONTJÁBÓL	21
4.1	DEMOGRÁFIAI HELYZET – ELVÁNDORLÁS, FIATALOK, KÉPZETTSÉG.....	21
4.1.1	Népmozgalom	21
4.1.2	Korösszetétel	23
4.1.3	Képzettség	24
4.2	MUNKAERŐPIACI JELLEMZŐK	26
4.3	LAKHATÁSI KÖRÜLMÉNYEK.....	30
4.4	OKTATÁS, KÉPZÉS, K+F.....	33
4.5	KÖZLEKEDÉS	36
4.5.1	Belső közlekedés	36
4.5.2	Külső közlekedési kapcsolatok.....	38
4.6	VÁROSI KÖRNYEZET (ÉPÍTETT ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET, REKREÁCIÓS LEHETŐSÉGEK, BIZTONSÁG).....	39
4.6.1	Épített és természeti környezet	39
4.6.2	Rekreációs lehetőségek	40

4.6.3	Városbiztonság.....	41
5	A FIATALOK ELVÁNDORLÁSÁNAK HATÁSAI A VÁROS GAZDASÁGÁRA ÉS MUNKAERŐPIACÁRA, HOSSZÚ TÁVÚ KOCKÁZATOK.....	43
6	FELHASZNÁLT IRODALOM.....	45

Táblázatok jegyzéke

1. táblázat: Összefoglaló adatok a Nyíregyházi Foglalkoztatási Paktum projektről	6
2. táblázat: A népesség kor szerinti összetétele, 2015	23
3. táblázat: 40 év alattiak számának alakulása Nyíregyházán (fő)	24
4. táblázat: A népesség iskolai végzettsége, idegen nyelv ismerete (%)	25
5. táblázat: Nyilvántartott álláskereső, 2015 [%]	27
6. táblázat: Keresetek, személyi jövedelemadó Nyíregyházán, 2011	29
7. táblázat: A Nyíregyházi Egyetem képzési szintjei és képzési területei.....	35
8. táblázat: A kivándorlás hatásai a küldő országban	44

Ábrajegyzék

1. ábra: A Nyíregyházi Foglalkoztatási Paktum tevékenységei	6
2. ábra: A Nyíregyházi Foglalkoztatási Paktum komplex munkaerőpiaci kutatási programja	7
3. ábra: A résztanulmány által megválaszolandó fő kérdések	8
4. ábra: A kivándorlók megoszlása életkori csoportok szerint az itthoni lakossággal összehasonlítva	11
5. ábra: A kivándorlók megoszlása legmagasabb iskolai végzettség szerint az itthoni lakossággal összehasonlítva	11
6. ábra: Magyarország és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye korfája, 1986, 2016	16
7. ábra: Nyíregyháza népmozgalmi adatai	22
8. ábra: Kivándorló magyar állampolgárok (2015) és a népesség korcsoportos összetétele (2015. jan. 1.).....	23
9. ábra: Fiatalok arányának változása Nyíregyházán (állandó népességen belül az x évesek aránya)(%)	24
10. ábra: Nyilvántartott álláskereső.....	27
11. ábra: Az alkalmazásban állók havi nettó átlagkeresete, 2016	29

12. ábra: Lakásállomány és lakásépítések Nyíregyházán.....	31
13. ábra: Ingatlanok négyzetméterára Magyarországon (2017.március)	32
14. ábra: Középiskolai tanulók száma Nyíregyházán	34
15. ábra: Felsőfokú képzésben részt vevő hallgatók száma Nyíregyházán.....	34

1 Bevezetés

1.1 Előzmények

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata és a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal közösen valósítja meg a „Nyíregyházi Foglalkoztatási Paktum” elnevezésű projektet.

1. táblázat: Összefoglaló adatok a Nyíregyházi Foglalkoztatási Paktum projektről

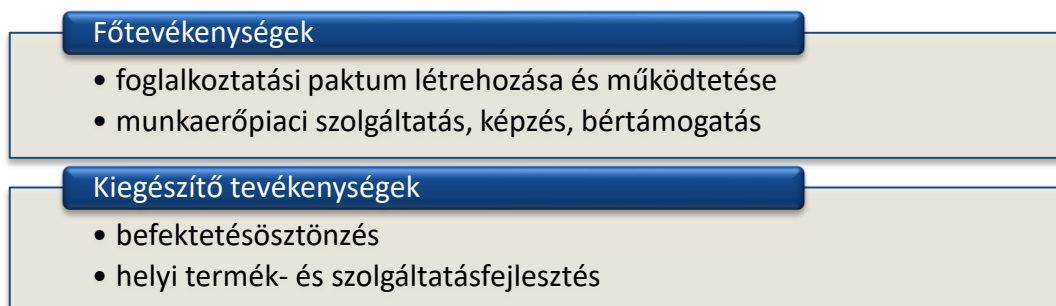
A projekt azonosító száma	TOP-6.8.2-15-NY1-2016-00001
Konzorciumi partnerek	Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal
A projekt költségvetése	2 056 000 000 Ft.
A finanszírozás forrása	Európai Szociális Alap és állami társfinanszírozás
A támogatás intenzitása	100%
A megvalósítás időtartama	2016. október 4. – 2021. szeptember 30.

Forrás: Támogatási Szerződés alapján saját szerkesztés

A projekt átfogó céljai a komplex gazdaság- és foglalkoztatásfejlesztés a vállalkozói környezet és a versenyképesség javításáért, valamint a hátrányos helyzetű lakosság tartós munkaerőpiaci integrációja. Mindezek a foglalkoztatottság bővülését és a kiegyensúlyozott munkaerőpiac megteremtését szolgálják.

A Nyíregyházi Foglalkoztatási Paktum során két fő tevékenységet kell megvalósítani, amelyeket további két választott tevékenység egészít ki.

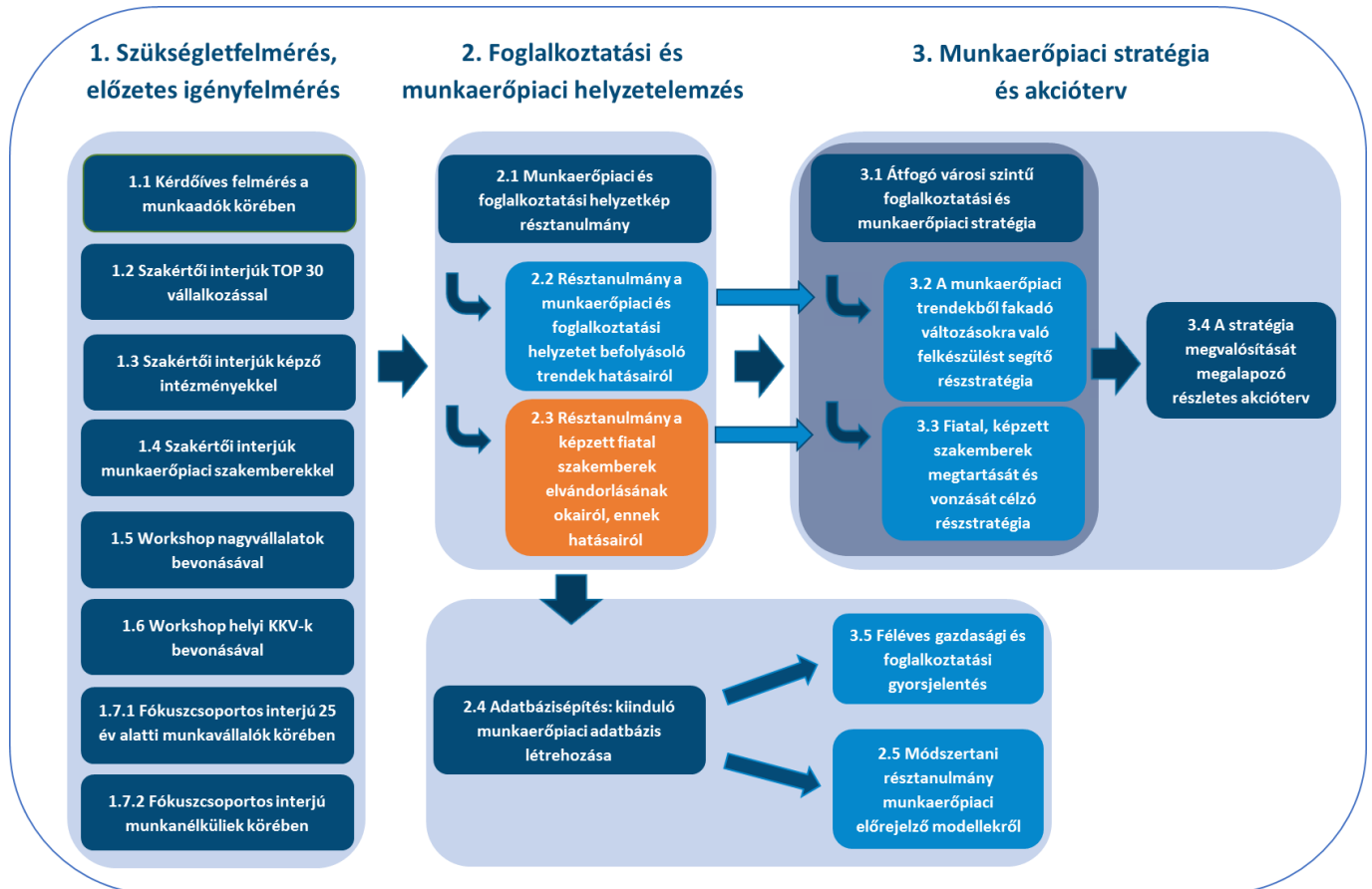
1. ábra: A Nyíregyházi Foglalkoztatási Paktum tevékenységei

Forrás: Megvalósíthatósági Tanulmány alapján saját szerkesztés

A projekt keretében komplex munkaerőpiaci kutatási program megvalósítására kerül sor, amelynek célja a Nyíregyházi Foglalkoztatási Paktum működésének hosszú távú, stratégiai megalapozása a helyi adottságokra, kihívásokra és szükségletekre építve. A kutatási program felépítéséről és elemeiről az alábbi ábra nyújt áttekintést.

2. ábra: A Nyíregyházi Foglalkoztatási Paktum komplex munkaerőpiaci kutatási programja

Forrás: saját szerkesztés

Jelen dokumentum a „Résztanulmány a képzett fiatal szakemberek elvándorlásának okairól, ennek hatásairól a város munkaerőpiacára”, amelynek funkcióját és szerkezetét a következő alfejezet mutatja be.

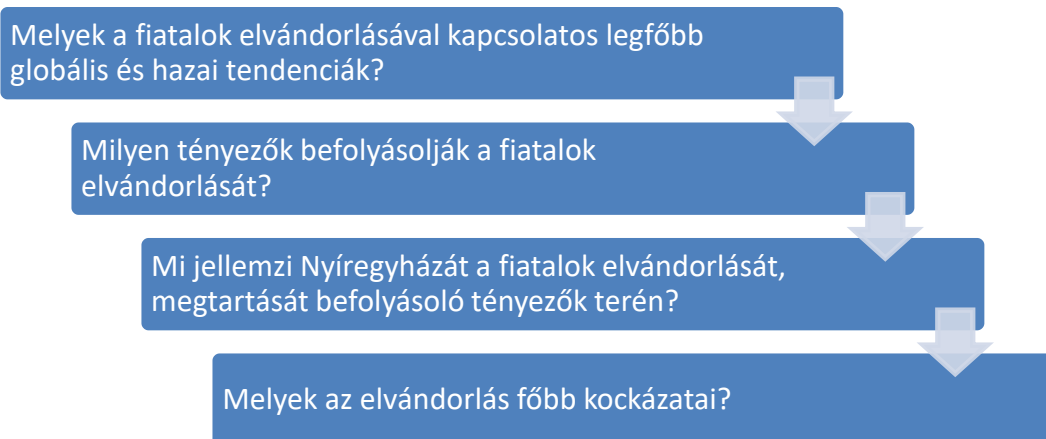
1.2 A képzett fiatalok elvándorlásával foglalkozó résztanulmány célja, felépítése és módszertana

A Nyíregyházi Foglalkoztatási Paktum projektben a releváns célcsoportot a 25 év alatti fiatalok, vagy 30 év alatti pályakezdő álláskeresőik jelentik. Jelen résztanulmány kiemelten a 30 év alatti, **képzett fiatal szakemberekre, a tehetséges fiatalokra** fókuszál. A 30 év alatti fiatalok mellett fontos célcsoportot jelent ugyanakkor a már szakmai tapasztalattal rendelkező, kisgyermekes, 30-40 éves korosztály is. A tehetségnek számos definíciója létezik a szakirodalomban. Ebben a tanulmányban a **tehetség** fogalmát tágan értelmezzük, azaz minden képzett (akár felsőfokú, akár középfokú végzettségű) szakembert ide értünk, aki valamilyen területen kiemelkedő teljesítményt képes elérni.

Jelen résztanulmány céljai:

- a főbb globális és hazai munkaerőpiaci tendenciák bemutatása (2. fejezet),
- az elvándorlás legfontosabb okainak azonosítása (3. fejezet),
- a város legfontosabb releváns, a képzett fiatalok elvándorlásával, megtartásával összefüggésben álló jellemzőinek bemutatása (4. fejezet),
- a fiatalok elvándorlása következtében várható gazdasági és munkaerőpiaci hatások és kockázatok elemzése (5. fejezet).

3. ábra: A résztanulmány által megválaszolandó fő kérdések

Forrás: saját szerkesztés

A tanulmány kidolgozása során használt módszertani eszközök:

- primer információk gyűjtése és elemzése:

- szakértői interjúk a városban működő meghatározó vállalkozások képviselőivel,
- szakértői interjúk munkaerő-piaci szakértőkkel és képző intézményekkel,
- interaktív workshop nagyvállalatok, illetve KKV-k bevonásával,
- fókuszcsoportos interjú fiatal szakemberekkel, illetve álláskeresőkkel,
- szekunder információk gyűjtése és elemzése:
 - statisztikai adatok összegyűjtése és elemzése,
 - szakirodalmi áttekintés, hasonló témában született tanulmányok gyűjtése és elemzése.

2 A képzett fiatalok elvándorlásával összefüggő főbb globális és hazai tendenciák

2.1 Tehetségek nemzetközi vándorlása

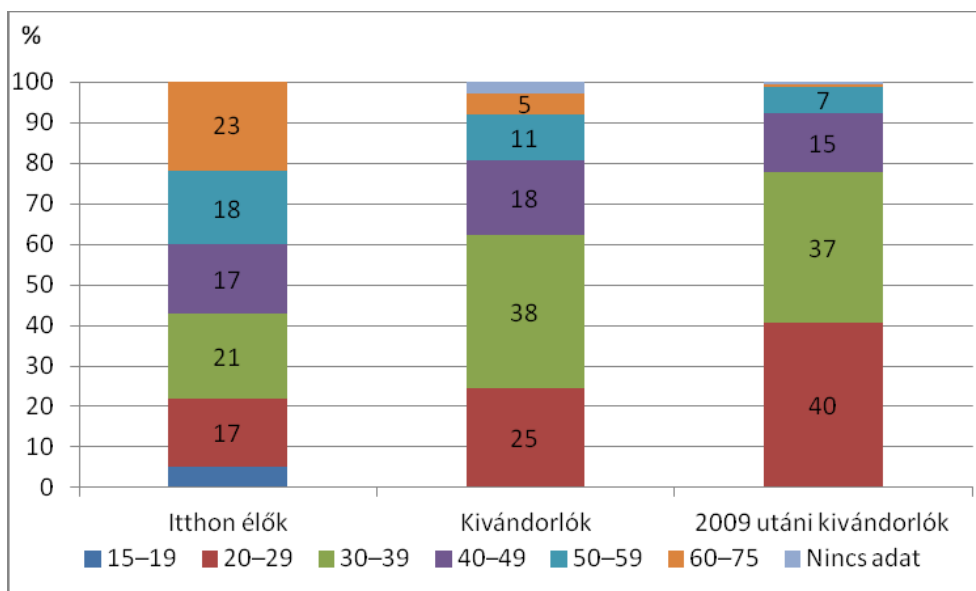
A tehetségek elvándorlása számos országra jellemző, komoly probléma. A nemzetközi vándorlásnak jelentős negatív gazdasági hatásai vannak, különösen azért, mivel elsősorban az aktív korúak költöznek más országokba.

A migráció mérése országos szinten is nehézségekbe ütközik, pontos statisztikai adatok nem állnak rendelkezésre a más országokba elvándorló magyarok számáról. A SEEMIG transznacionális együttműködési projekt¹ keretében készült kutatás szerint 350 ezer olyan kivándorolt magyar élt 2013 elején a világban, akik 1989 után, és legalább egy évvel a felmérés előtt hagyták el Magyarországot. A felmérés megállapításai szerint elsősorban a **fiatal, jól képzett** munkavállalói réteg hagyja el ~~elsősorban~~ az országot.

- Külföldre túlnyomó részt a **fiatal korosztályok** tagjai költöznek: a migráns magyarok 25%-a 30 év alatti, 63%-a még nem érte el a 40 éves kort. További 18% tartozik negyvenes korosztályba, 11% az ötvenesek közé, míg a 60 feletti aránya mindössze 5%. Ezek az arányok jelentősen eltérnek az itthoni lakónépesség kormegoszlásától.
- A migráció munkaerőpiacra gyakorolt hatása szempontjából alapvető fontosságú a kivándorlók iskolai végzettség szerinti összetétele. Az adatok egyértelműen jelzik a **kivándorlók átlag feletti iskolai végzettségét** és a diplomások koncentrációját körükben. Míg az itthon élő lakosság körében a 8 általánost, vagy annál kevesebbet végzettek aránya 24%, addig a kivándoroltak között ez az érték csupán 6%. A többlet kisebb mértékben az érettségizettek, nagy arányban viszont a diplomások körében jelentkezik: a diplomások aránya az összlakossághoz képest a kivándoroltak között jelentősen magasabb (18 vs. 32%).

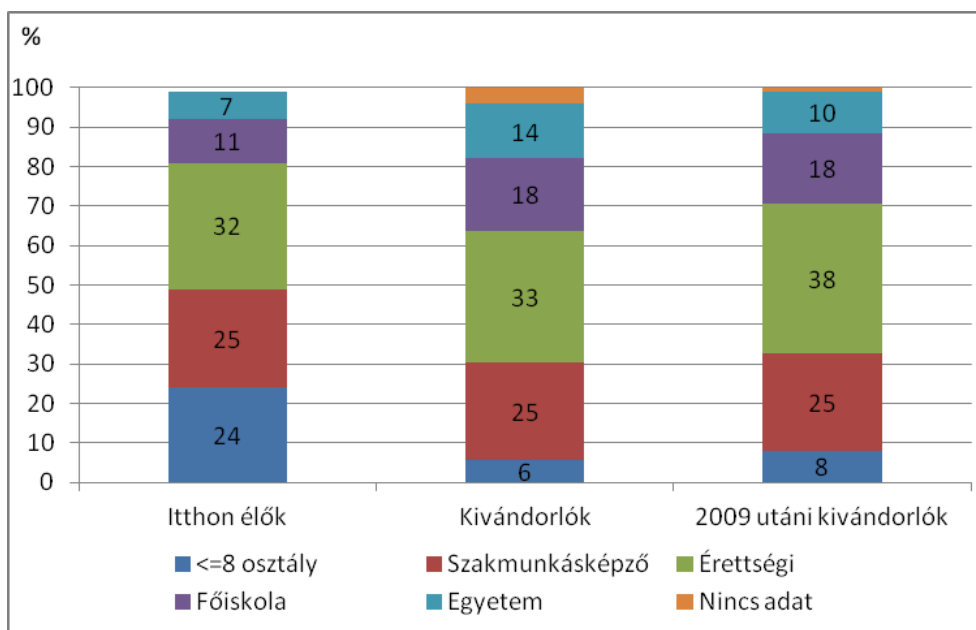
¹ Forrás: SEEMIG – Managing Migration in South East Europe transznacionális együttműködési projekt „Helyzetkép a magyarországi elvándorlásról” című sajtótájékoztatójának sajtóanyaga, Központi Statisztikai Hivatal, 2014. október 15.

4. ábra: A kivándorlók megoszlása életkori csoportok szerint az itthoni lakossággal összehasonlítva

Forrás: Helyzetkép a magyarországi elvándorlásról (KSH, 2014) Készítette: Blaskó Zsuzsa, SEEMIG projekt (2014)

5. ábra: A kivándorlók megoszlása legmagasabb iskolai végzettség szerint az itthoni lakossággal összehasonlítva

Forrás: Helyzetkép a magyarországi elvándorlásról (KSH, 2014) Készítette: Blaskó Zsuzsa, SEEMIG projekt (2014)

A KSH Népeségtudományi Intézete által készített Demográfiai Portré (2015) tanulmánya² megállapítja, hogy az elvándorlás trendjeiben csak az utóbbi néhány évben tapasztalható jelentősebb változás. Az EU-csatlakozást alapvetően még nem követte az elvándorlás fellendülése és a külföldi munkavállalás sem indult be még ekkor olyan mértékben, mint a többi csatlakozó országban. A hazai munkaerő-felmérés és a fogadó országok tükröstatistikái alapján **2007 körül kezdett növekedni a külföldre vándorlók, illetve a külföldön munkát vállaló magyarok száma**, mely mögött az alábbi tényezők állnak:

- a nálunk már a válság előtt is romló gazdasági és munkaerő-piaci folyamatok (visszaesett a foglalkoztatottság, növekedett a munkanélküliség),
- az egyre nagyobb kereslet a kelet-közép-európai munkaerő iránt,
- a gazdasági növekedés elmaradása, a reálbérek csökkenése,
- a fiatalok egyre nehezebb belépése a hazai munkaerőpiacra, a magas fiatalkori munkanélküliség,
- a felsőoktatási rendszerben végrehajtott reformok,
- a fiatalokra nagymértékben jellemző súlyos anyagi depriváció.

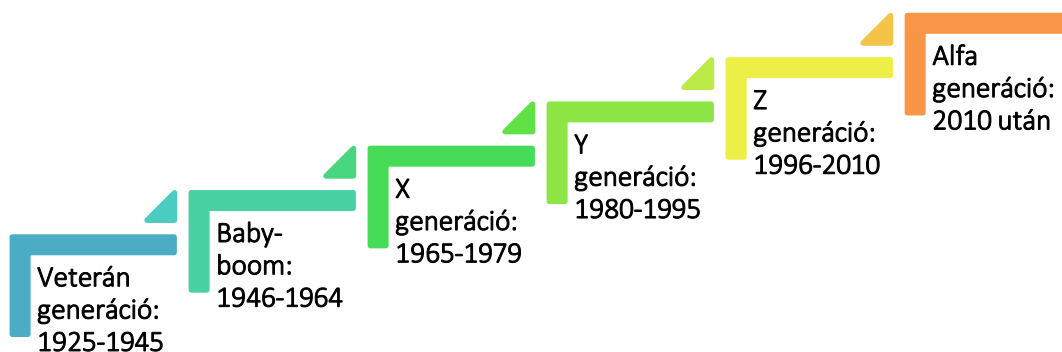
Az ebből fakadó bizonytalanság, negatív jövőkép hozzájárult ahhoz, hogy egyre több fiatal fontolgasson migrációs terveket. 2013-ban a 18–40 évesek egyharmada tervezett hosszabb-rövidebb időre külföldi munkavállalást vagy kivándorlást, és több mint 12%-uk „komoly” tervező volt, ami mintegy 370 ezer főt jelent az adott korcsoportból. A fiatalok migrációs szándékait a külföldi tanulási lehetőségek kiszélesedése, valamint a körükben egyre általánosabb idegennyelv-tudás is növelte.

2.2 Generációs különbségek – X, Y, Z generáció

A tehetséges fiatalok vándorlásában nagyon fontos szerepet játszanak a generációs különbségek, napjaink fiataljainak korábbtól eltérő elvárásai a munkával és a magánélettel kapcsolatosan.

² Gödri Irén: Nemzetközi vándorlás. In: Monostori Judit - Óri Péter - Spéder Zsolt (2015) (szerk.): Demográfiai portré 2015. KSH NKI, Budapest: 187–211.

A legelfogadottabb generációs elméletek az alábbi kategóriákat különböztetik meg a digitalizálódás és a munkavégzés szempontjából:

- **Veterán generáció: 1925-1945 között születettek.** Idős korban találkoztak először az Internettel, számukra a számítógép használat már önmagában is kihívás, nehezen tudnak megbirkózni a digitális társadalom kihívásaival. Jellemzően már nem aktív munkaerő-piaci generáció, akik egy munkaadónál, egy szakterületen dolgoztak egy életen át.
- **Baby-boom: 1946-1964 között születettek.** Életük derekán találkoztak az internettel, munkavégzésükbe és hétköznapijaikba egyre nagyobb intenzitással építik be az Internetet. Fegyelem, tisztelet és kitartás jellemzi őket, és alázattal végzik munkájukat. Kötődnek a munkahelyhez, az íróasztalukhoz, fontosak számukra a státuszszimbólumok, amelyek a hierarchiában betöltött szerepekhez köthetők.
- **X generáció: 1965-1979 között születettek.** Az átmeneti generáció, az első generáció, akik már kamaszként is találkoztak számítógépekkel, a technológiai fejlesztések begyűrűztek életükbe. Jellemzőik: megbízhatóság, kontrolláltság, elmélyült szakmai igényesség, magas motiváció, kooperativitás, karrierizmus. A munkaerőpiacon versenyképes fizetést kínáló, újonnan betelepült multinacionális vállalatok várták őket, ezzel együtt korlátlan munkaidő és korlátlan munkahelyi stressz is. A munkájukért hajlandóak a magánéletüket is feláldozni.
- **Y generáció: 1980-1995 között születettek.** A digitális nemzedék első hulláma, magánéletükben nap, mint nap jelen van az Internet, a számítógépekkel együtt nőttek fel. Nyitottak az újdonságokra, befogadóak, gyorsan sajátítják el a technológiai újdonságokat. Agilisak, célratörők, korlátlan munkakedv, horribilis fizetési elvárások jellemző rájuk. Öntudatos munkavállalók, ha nem tetszik valami, könnyen váltanak. Ők nem a hagyományos irodai munkakultúrát képviselik, mobiltelefon és internet segítségével a világ bármelyik pontján elvégzik

feladataikat. Ők a fordított szocializációs generáció: míg az előző generációk a szüleiktől és nagyszüleiktől tanultak meg mindent (és már csak ezért a tudásért is tisztelték az előző generációkat, szüleiket, nagyszüleiket, idősebb kollégáikat) addig ők éppen fordítva: ők tanítják az előző generációkat a digitális világ eszközeinek használatára. Kiemelten fontos számunkra a munka és a magánélet egyensúlya, szabadidejük érték számukra. Több nyelvet beszélnek, az ország határai nem kötik őket, nem mindent tudnak fejből, de pontosan tudják, hol keressék. Keresik a lehetőségeket és gyors előrehaladást igényelnek.

- **Z generáció: 1996-2010 között születettek.** Beleszülettek a digitális világba, hozzászoktak ahhoz, hogy állandó, korlátlan és azonnali hozzáférésük van a világhálózhoz. Hálózaton keresztül funkcionálnak a legjobban, a szocializáció ebben a korosztályban virtuális térben történik. Profin kezelik az elektronikus eszközöket. A való életben zajló kommunikációt azonban stresszhelyzetként élik meg, ezért egyre inkább bezárkóznak, a valódi világban leépítik baráti körüket és az internet nyújtotta biztonságba menekülnek. A Z generáció ösztönösen olyan képességekre, készségekre tesz szert, mint a többfeladatos működés/feldolgozás (multitasking), az együttműködő tanulás. Kutatások alapján a Z generációt, mely a 21. század első évtizedeiben áll majd munkába, a gyors váltások jellemzik, sokkal gyorsabb ritmusban élnek, mint elődeik.
- **Alfa generáció: 2010 után születettek.** A legtovább fognak élni az emberiség történetében, a legmagasabb iskolai képzettséggel rendelkeznek majd és teljes mértékben a világháló részei lesznek. A megállíthatatlan technológiai fejlődés a munkaerőpiacot is drámaian megváltoztathatja. Eltűnhetnek az irodák, globális munkahelyek és cégek születhetnek. A generáció olyan problémákra kell, hogy megoldást találjon, mint a környezetszennyezés, globalizációs ártalmak és a társadalmi öregedés. Ezért is nevezik őket „új csendes, vagy alfa” generációnak, remélve azt, hogy képesek lesznek a kihívásokkal megbirkózni, és azt, hogy velük újra kezdődik minden, új lehetőséget kapnak, amivel élni is tudnak majd.³

A **képzett fiatal szakemberek elvándorlásának** vizsgálata szempontjából fontos, hogy az elvándorlók jellemzően az **Y generációhoz** tartoznak, akik általában **több nyelvet**

³ A generációk jellemzőinek leírása részben az alábbi tanulmány alapján készült: Generációk, munkaerőpiac és a motiváció kérdései a 21. században.

<http://www.ohe.hu/hrmagazin/cikkek/generaciok-munkaeropiac-es-a-motivacio-kerdesei-a-21-szazadban>

beszélnek, mobilisak, rugalmasak, szeretnek utazni és nyitottak az újdonságokra, vállalkozó szelleműek. Folyamatos ingereket igényelnek, képesek komplexen gondolkodni. Nem akarnak olyan életet élni, mint a szüleik. Az Y generáció tagjai türelmetlenek, a munka-magánélet egyensúlya rendkívül fontos számukra, magas elvárásokat támasztanak a munkáltatók felé és rengeteg pénz akarnak keresni, lehetőleg minél kevesebb munkával. Ki vannak éhezve a sikerre, folyamatosan bizonyítani akarnak. Másként kell ösztönözni őket, mint az előző generációk szülötteit, hogy ne vándoroljanak át más munkahelyekre: a pénz szükséges, de nem elégséges feltétel számukra. Béren felüli plusz juttatásokkal motiválhatóak, amelyek a mindennapi munkavégzést még kellemesebbé teszik (pl. különböző szakmai konferenciákon való részvétel, nyelvtanulási lehetőség, utazás, korszerű és divatos munkavégzési eszközök biztosítása, autó, csapatépítő tréningek, sportolási lehetőségek, ingyen kávé). Fontos számukra a **munkáltatói márka** és ezzel összefüggésben az, hogy mennyire büszkéek arra, hogy egy adott cégnél dolgoznak. Fontos a kellemes környezet és a fejlődés, a **karrier lehetősége** és az, hogy a munkájuk **élményt** okozzon számukra.

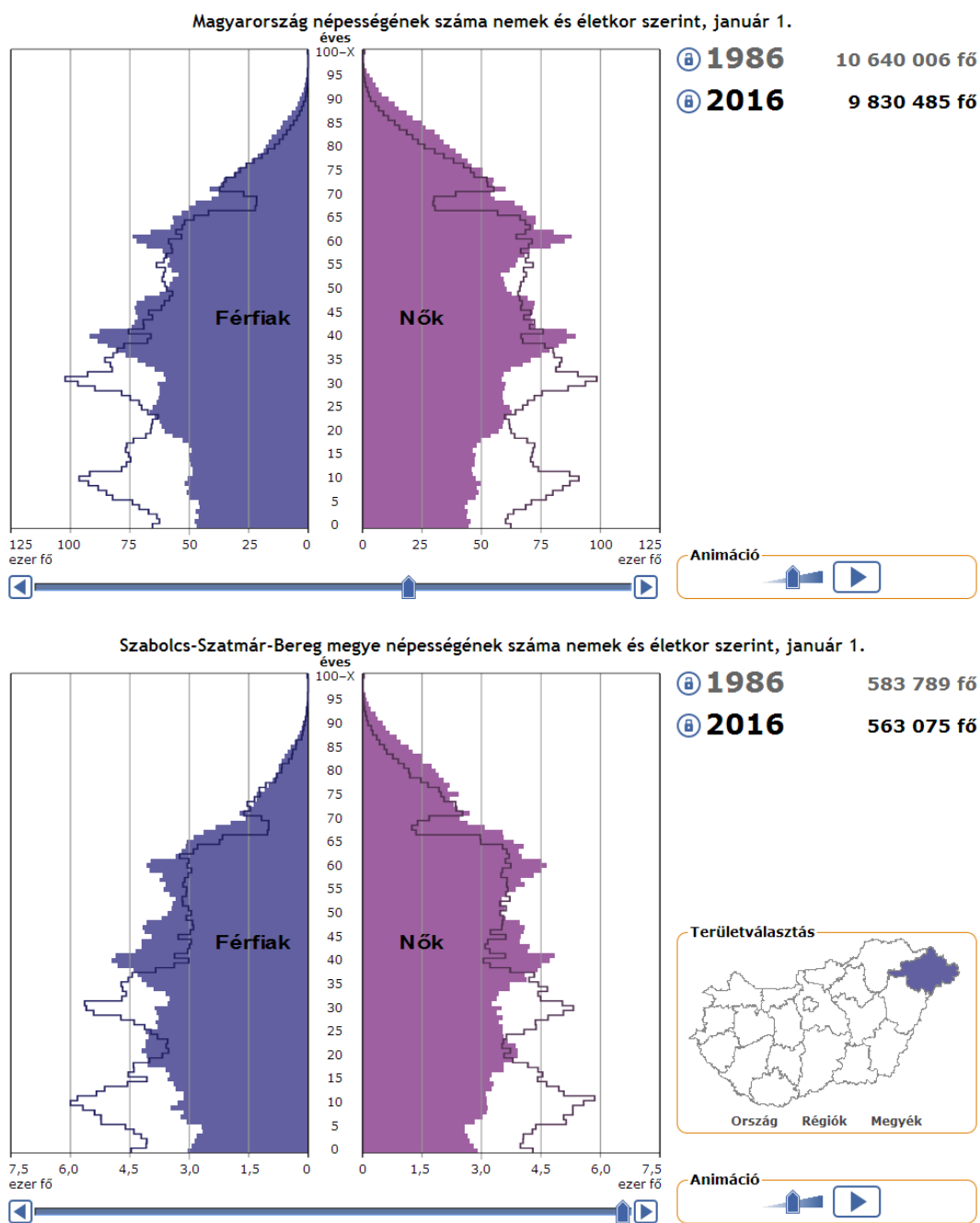
2.3 Előregedő társadalom

A Föld népessége folyamatosan növekszik, jelenleg 7,4 milliárd, 2050-re pedig eléri a 9 milliárdot. A növekedés azonban nem egyenletes az egyes kontinenseken, országokban, a növekedés 97 százalékát a fejlődő országok adják. Míg a világ fejlődő országaiban robbanásszerű a növekedés, addig a fejlett országokban csökken a születések száma és előregszik a társadalom. Az előrejelzések szerint az Európai Unió és Magyarország népessége is tovább csökken, miközben a várható élettartam növekszik.

A születések számának csökkenése és a várható élettartam növekedése hozzájárul a népesség előregedéséhez. Az évszázad végére a várható élettartam a Földön az előzetes számítások szerint a jelenlegi 68 évről 81 évre növekszik majd. Ennek következtében kialakulhat az úgynevezett „egyharmados” népesség: a népesség egyharmada – azaz minden harmadik ember – az időskorúak közé fog tartozni.

Magyarország (és valamennyi megye) népességén belül növekszik az idősek aránya, ahogyan azt az alábbi korfa szemlélteti.

6. ábra: Magyarország és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye korfája, 1986, 2016

Forrás: KSH Interaktív korfa

Az előregedő társadalom változásokat okoz a munkaerőpiacon is. A vállalatok korfája folyamatosan változik, igazodva a társadalmi változásokhoz. Amíg korábban jellemzően a 20-30 évesek tették ki az alkalmazottak nagy részét, addig ez a 21. század közepére drasztikusan átalakul: jóval kevesebb fiatal fog dolgozni a cégeknél,

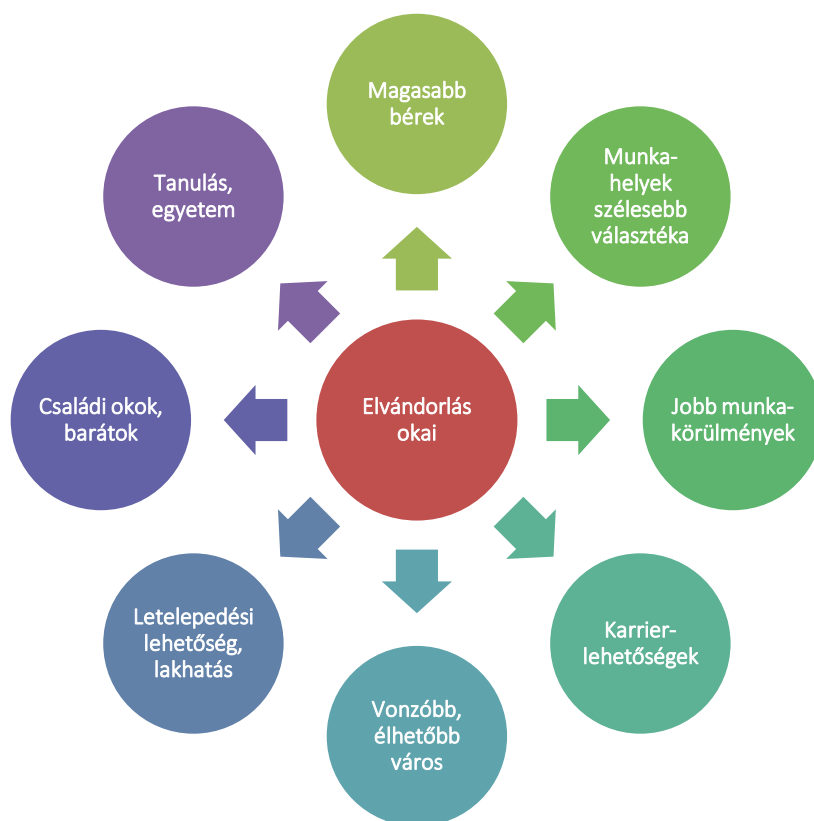
magasabb lesz az idősebb korosztályok jelenléte. A munkaerőpiac radikális átalakuláson megy át: a munkaerő-kereslet (kiemelten a fiatal, tehetséges munkavállalók iránt) jelentősen megnő, míg a kínálat nagymértékben csökken, ami a munkáltatók közötti verseny fokozódásához vezet majd, átalakítva a munkaerőpiac kínálati oldalát.⁴

⁴ Forrás: Generációk, munkaerőpiac és a motiváció kérdései a 21. században.
<http://www.ohe.hu/hrmagazin/cikkek/generaciok-munkaeropiac-es-a-motivacio-kerdesei-a-21-szazadban>

3 Az elvándorlás okainak azonosítása

Napjainkban egyre növekszik a munkaerő mobilitása, ezen belül is elsősorban a **képzett fiatalok vándorlása** fokozódik. Egyre inkább jellemző jelenség a fiatal tehetségek elvándorlása országhatáron belül (másik városba) és kívül (másik országba) egyaránt.

A vándorlás mögött számos tényező állhat. A vándorlókat **a munkavállalás, a tanulás, a családi okok** mellett egyéb szempontok is motiválhatják. Nemzetközi vizsgálatok alapján megállapítható, hogy az elmúlt évtizedekben megváltozott a munkakeresők magatartása: korábban elsősorban munkahelyet választottak és ennek érdekében költöztek más városba, míg napjainkban **előbb várost – lakóhelyet – választanak**, és csak ezt követően munkát, illetve munkahelyet. Így az elvándorlás **gazdasági** szempontjait akár meg is előzhetik az **életminőség** (lakhatás, közlekedés, rekreációs lehetőségek, stb.) szempontjai.

A **Youthonomics** francia ifjúságkutató intézet megvizsgálta⁵, hogy mely országok folytatják a leginkább fiatalbarát politikát, azaz hol tud a 15-29 éves korosztály a legjobban érvényesülni, hol érhetik el legnagyobb támogatás és szabadság mellett álmaikat. 64 országot vizsgáltak 59 kritérium alapján, figyelembe véve a fiatalok munkanélküliségét, gazdasági lehetőségeit, az oktatás színvonalát és annak költségeit, a háztartási költségeket, a választott vezetők életkorát, egészségi állapotukat és általános elégedettségüket. A vizsgálat megállapításai szerint **Magyarország a második legrosszabb ország** az Európai Unióban a fiatalok kulturális, szociális és gazdasági kiteljesedése szempontjából (a listát Norvégia, Ausztrália és Kanada vezeti).

A tehetségek elvándorlását, vonzását befolyásoló tényezőket több nemzetközi kutatás, tanulmány is vizsgálja. Ezek közül az egyik legismertebb felmérés a **Nemzetközi Tehetség Versenyképességi Index (Global Talent Competitiveness Index – GTCI)**⁶, amely azt vizsgálja, hogy az országok milyen hatékonyan kezelik és kamatoztatják a tehetséget. 2017-ben a felmérésben résztvevő 118 ország közül Magyarország a 41. helyen végzett. Az eredmények alapján Magyarország viszonylag jól szerepelt a „Szakmai és technikai készségek” dimenzióban, ami azt jelenti, hogy a többi országhoz képest sikeresek vagyunk a magas szakmai tudással rendelkező munkaerő és iskolázottság tekintetében. Ugyanakkor lemaradunk a „Tehetségek számának növelése” és a „Tehetségek vonzása” dimenziókban, így komoly kihívás lesz a jövőben a versenyképes tehetségek megtalálása és megtartása.

A **városok tehetségvonzó képességének** mélyebb vizsgálata érdekében idén első alkalommal a Nemzetközi Tehetség Versenyképességi Index (GTCI) a városokat is rangsorolta (**Global Cities Talent Competitiveness Index – GCTCI**). A most először elkészített városrangsorban összesen 46 város szerepel. A felmérés megállapítja, hogy a tehetség nem csak országok, hanem városok között is áramlik – gyakran különböző országok városai között. **A városok egyértelműen a tehetségért folytatott globális verseny egyik legfontosabb szereplői.** A városok rangsora azt mutatja, hogy a nagyvárosok mellett a kisebbek – például Koppenhága, Zürich, Göteborg, vagy Dublin – is komoly tényezőnek számítanak (az első tíz között felülreprezentáltak a kisebb

⁵ http://hvg.hu/gazdasag/20151105_Magyarország_nem_fiatalnak_valo_vidék

⁶ A felmérést a világ egyik vezető üzleti iskolája, az INSEAD készíti évente, az Adecco Csoporttal és a szingapúri Human Capital Leadership Institute-tal (HCLI) közösen. <http://www.gtci2017.com/>
<http://global-indices.insead.edu/gtci/>

városok, a tízből hét város lakossága nem éri el a 400 000 főt). Ezek olyan városok, ahol a tehetséges munkavállalók **kiváló karrierlehetőségeket, jó kommunikációs (szélessávú) és közlekedési hálózatot, és magas életminőséget** találhatnak saját maguk és családjuk számára. Kiemelkedik a skandináv városok kiváló szereplése, az első ötben három északi város is található, ahol a tehetség bevonására és megtartására kialakított stratégiák sikeresnek bizonyultak.⁷

Jelen Nyíregyházi Foglalkoztatás Paktum projekt keretében végzett **primer felmérések** – munkaerőpiaci szakértők, vállalkozások és fiatalok körében készített interjúk, workshopok – eredményei azt mutatják, hogy a Nyíregyházáról más városba vagy külföldre elvándorló fiatalok **sem csupán az elérhető bérkülönbségek miatt** hagyják el a várost. A helyi munkaerőpiaci szakemberek véleménye szerint mind a jól képzett fiatal szakemberek, mind a jól kvalifikált diplomások esetén közös, hogy a **kiszámítható, tervezhető jövőkép hiánya** miatt vándorolnak el a városból. Ezzel együtt a megkérdezett szakemberek szerint az is kijelenthető, hogy többnyire – főként a **felsőfokú tanulmányaikat más városban folytató** diákok esetén – **nem is térnek vissza** többé Nyíregyházára. Olyan térségekbe mennek tanulni, illetve költöznek el, ahol a magasabb szintű oktatáson, munkabéren és kulturált munkakörülményeken túl több lehetőség, igazi perspektívák várják őket. Fontos szempont a lakóhelyválasztásnál, hogy mennyire rendelkezik az adott város pezsgő gazdasági, társadalmi, kulturális élettel, milyen a városmárka.

A jól képzett, már a szakmai tanulmányok ideje alatt jól teljesítő fiatal, kétkezi **szakmunkásoknál** (akikből a számukra kiszemelt célállomásokon is hiány van) ugyanezek a szempontok játszanak szerepet, mint az egyetemeken továbbtanuló diákoknál. A megkérdezett munkaerőpiaci szakemberek véleménye szerint ennek a rétegnek jóval nagyobb motivációt jelent a pénz, a magasabb munkabér, csak ezek után jönnek a kulturált munkakörülmények és a távlati lehetőségek. Ők a közelebbi jövőre koncentrálnak és amint munkabér ajánlataik, munkakilátásaik javulnak, lehetőségük van rá, **nagyobb valószínűséggel térnek haza** városukba.

⁷ <https://www.adecco.hu/hu/adeccorol/gtci-2017>

4 Nyíregyháza jelenlegi helyzete a képzett fiatalok elvándorlását és megtartását/vonzását befolyásoló tényezők szempontjából

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Szabolcs-Szatmár-Bereg megye székhelye, a megye gazdasági, foglalkoztatási, oktatási, kulturális, közigazgatási, közszolgáltatási centruma. Ebben a fejezetben a város legfontosabb releváns – a képzett fiatalok elvándorlásával, megtartásával összefüggésben álló – jellemzői kerülnek bemutatásra, elsősorban statisztikai adatokra és a primer kutatás eredményeire támaszkodva.

4.1 Demográfiai helyzet – elvándorlás, fiatalok, képzettség

A képzett fiatalok elvándorlásának és annak munkaerőpiaci hatásainak vizsgálata szempontjából fontos Nyíregyháza demográfiai jellemzőinek elemzése:

- a város népességszámának alakulása (természetes népmozgalom, vándorlás),
- a lakosság kor szerinti összetétele,
- a lakosság képzettségének alakulása.

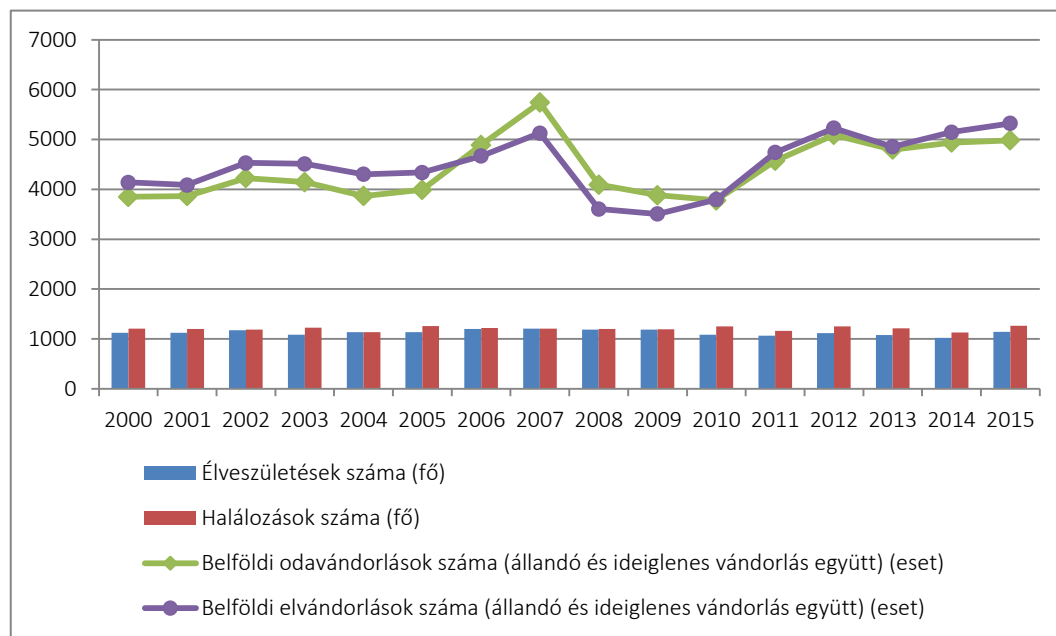
4.1.1 Népmozgalom

Nyíregyháza Megyei Jogú Város **állandó népessége** 119 969 fő, **lakónépessége** 118 058 fő (KSH, 2015). Szabolcs-Szatmár-Bereg megye állandó népességének 20,5%-a, lakónépességének 21,0%-a él a megyeszékhelyen. Nyíregyháza Magyarország hetedik legnagyobb népességszámú települése, az ország népességének 1,2%-a él itt.

Nyíregyháza népessége a legutóbbi két népszámlálás (2001, 2011) között kismértékben (0,8%-al) növekedett (amely az országos népesedési tendenciákhoz viszonyítva kedvezőnek számított), azonban a lakónépesség száma 2012 óta kismértékben csökken. A népességszám alakulására a **természetes népmozgalom** és a **vándorlási egyenleg** van hatással. Az országos tendenciákhoz hasonlóan Nyíregyházán is a természetes fogyás jellemző, halálozások száma magasabb, mint az élveszületéseké (ugyanakkor mértéke a többi megyei jogú városéhoz viszonyítva alacsony). A korábbi pozitív vándorlási különbözettel ellentétben (a két népszámlálás között a beköltözők száma meghaladta az elköltözőkét) 2010 óta a Nyíregyházáról

elvándorlók száma kissé meghaladja az odavándorlókét, azaz a város belföldi vándorlási egyenlege negatív.

7. ábra: Nyíregyháza népmozgalmi adatai

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis adatai alapján saját szerkesztés

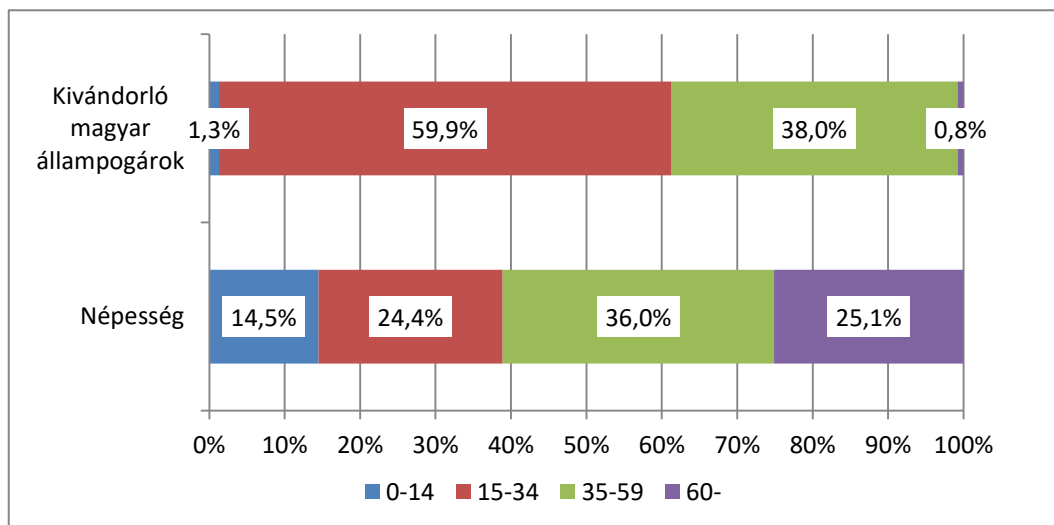
A megyeszékhelyek közül 2015-ben Nyíregyházán volt a legalacsonyabb az ezer lakosra jutó természetes fogyás értéke (-1,1), azonban itt volt a legmagasabb az ezer lakosra jutó belföldi elvándorlás értéke (-2,9).

A belföldi vándorlás mellett Nyíregyházát is érinti a **külföldi vándorlás**: elvándorlás és odavándorlás egyaránt. Városi szintű statisztikai adatok csupán a belföldi vándorlásra vonatkozóan állnak rendelkezésre, a külföldi vándorlásra országos adatok is csak korlátozottan érhetőek el. Egy friss kutatás⁸ megállapításai szerint elsősorban a **fiatal, jól képzett munkavállalói réteg** hagyja el elsősorban az országot – ez a tendencia feltételezhetően a megyei jogú városokra, így Nyíregyházára is igaz. Az egészségbiztosítási rendszer nyilvántartásának feldolgozott adatai alapján ismert, hogy a 15–34 éves korosztályt érinti a legerőteljesebben a kivándorlás.⁹

⁸ SEEMIG projekt

⁹ https://www.ksh.hu/hir_170302

8. ábra: Kivándorló magyar állampolgárok (2015) és a népesség korcsoportos összetétele (2015. jan. 1.)

Forrás: Demográfiai évkönyv 2015 (az OEP adatai alapján)

4.1.2 Korösszetétel

Nyíregyháza **lakosságának korösszetétele** az országos átlaghoz és a többi megyei jogú város átlagához képest jóval kedvezőbb képet mutat. A város öregedési indexe (a 65 éven felüliek és a 14 éven aluliak arányszáma) alacsonyabb az országos átlagnál.

2. táblázat: A népesség kor szerinti összetétele, 2015

	Nyíregyháza (fő)	Nyíregyháza (%)	Ország összesen (fő)	Ország összesen (%)
Lakónépesség az év végén	118 058	100	9 830 485	100
Lakónépességből a 0-14 évesek	17 783	15,06	1 424 448	14,49
Lakónépességből a 65 éves és idősebbek	19 064	16,15	1 796 579	18,28
Lakónépességből a 15-64 évesek	81 211	68,79	6 609 458	67,23

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis adatai

Bár Nyíregyháza **fiatal korstruktúrával** rendelkezik mind a többi megyei jogú városhoz, mind az országos átlaghoz viszonyítva, ugyanakkor az országos tendenciákhoz hasonlóan a városra is jellemző az **előregedés**. A népmozgalmi folyamatok a lakosság korösszetételére is hatással vannak, folyamatosan nő az időskorúak és csökken a gyermekkorúak száma és aránya.

A tanulmány szempontjából releváns **30 év alatti fiatalok** adatait vizsgálva megállapítható, hogy **mind számuk, mind arányuk folyamatosan csökkent** az elmúlt 10

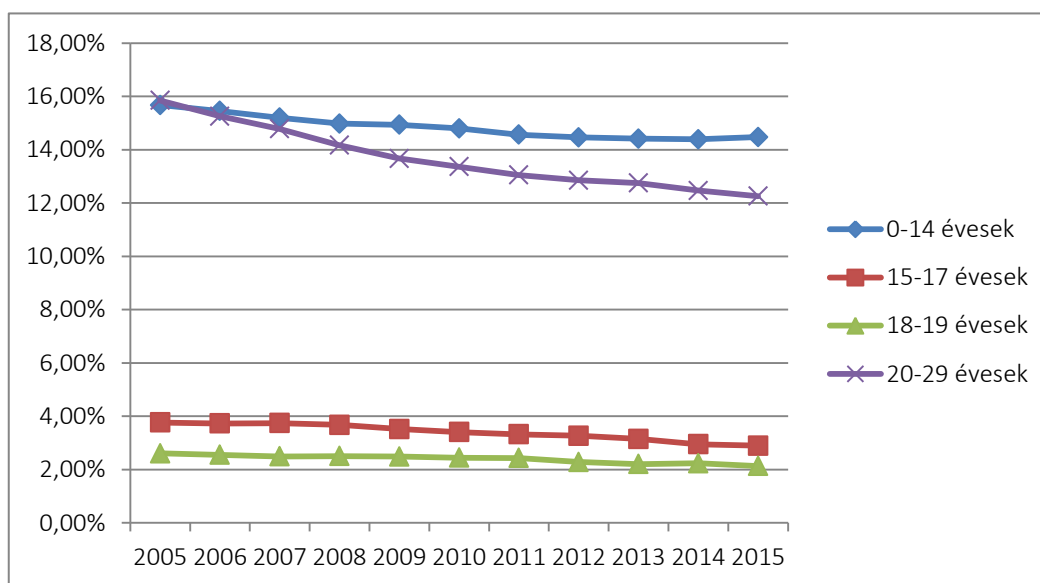
évben. Figyelemreméltó, hogy a 30-39 évesek száma és népességen belüli aránya 2005 és 2011 között emelkedett, azonban 2011 óta folyamatosan csökken.

3. táblázat: 40 év alattiak számának alakulása Nyíregyházán (fő)

Időszak	0-14 évesek száma (fő)	15-17 évesek száma (fő)	18-19 évesek száma (fő)	20-29 évesek száma (fő)	30-39 évesek száma (fő)
2005	18 540	4 453	3 081	18 744	19 836
2006	18 303	4 414	3 022	18 069	20 658
2007	18 022	4 435	2 954	17 527	21 084
2008	17 802	4 372	2 977	16 843	21 521
2009	17 798	4 191	2 961	16 292	21 800
2010	17 623	4 057	2 913	15 914	21 784
2011	17 342	3 953	2 893	15 542	21 781
2012	17 228	3 890	2 716	15 310	21 536
2013	17 222	3 760	2 633	15 237	21 130
2014	17 211	3 528	2 675	14 917	20 332
2015	17 362	3 475	2 558	14 707	19 461

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis adatai

9. ábra: Fiatalok arányának változása Nyíregyházán (állandó népességen belül az x évesek aránya)(%)

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis adatai alapján saját szerkesztés

4.1.3 Képzettség

Nyíregyháza lakosságának **képzettsége** az országos átlagnál magasabb, valamennyi képzettségi mutatót vizsgálva. A megyei jogú városok átlagához viszonyítva azonban

áryaltabb a kép. A népesség iskolázottsági színvonala a 2001-es és 2011-es népszámlálás¹⁰ között országosan és ezzel együtt a megyei jogú városokban – köztük Nyíregyházán is – jelentősen **javult**. Csökkent az iskolázatlanok és a nyolc évfolyamnál alacsonyabb iskolai végzettségűek aránya, emelkedett a legfeljebb érettségivel rendelkezők aránya. Ebben az időszakban országosan 10%-ról 16%-ra, a megyei jogú városokban 13%-ról 20%-ra nőtt a diplomások aránya a 7 éves és idősebb népességben belül. A megyei jogú városok között a **diplomát szerzettek** arányában mutatkozik a legnagyobb különbség (arányuk 13% és 23% között változik)¹¹. Nyíregyházán az egyetemi, főiskolai oklevéllel rendelkezők aránya magas, 21,2%, amely mind az országos átlagnál, mind a megyei jogú városok átlagánál magasabb.

Nyíregyházán az idegen nyelvet is beszélők aránya az országos átlagnál kissé magasabb, a megyei jogú városok átlagánál ugyanakkor alacsonyabb.

4. táblázat: A népesség iskolai végzettsége, idegen nyelv ismerete (%)

	Ország összesen	Megyei jogú városok együtt (Budapest nélkül)	Nyíregyháza
A 7 éves és idősebb népesség iskolai végzettsége			
Az általános iskola első évfolyamát sem végezte el	1,18	1,00	1,29
1-7. évfolyam	11,22	8,75	9,63
8. évfolyam	25,03	20,73	20,30
Középfokú iskola érettségi nélkül, szakmai oklevéllel	19,48	17,27	17,57
Érettségi	27,54	32,43	30,00
Egyetem, főiskola stb. oklevéllel	15,54	19,82	21,21
Összesen	100,00	100,00	100,00
A népesség idegen nyelv ismerete			
Csak anyanyelvén beszél	63,99	59,22	64,26
Más nyelven is beszél	21,48	25,15	21,71
ebből: angol	15,99	19,48	17,43

Forrás: KSH Népszámlálás 2011

¹⁰ A lakosság képzettségi mutatóit a KSH kizárólag a népszámlálások alkalmával méri fel, vagyis a 2011-es népszámlálás tekinthető a legfrissebb adatnak.

¹¹ Forrás: Megyei jogú városok. KSH, 2013.

4.2 Munkaerőpiaci jellemzők

A vándorlás egyik legfőbb oka a **munkavállaláshoz** köthető: egyrészt a megfelelő – az adott egyén képzettségének és érdeklődési körének megfelelő – munka(hely) rendelkezésre állása, másrészt a bérkülönbség indokolhatja a lakóhelyváltást.

A képzett fiatalok vonzását/megtartását az **anyagi ösztönzés** mellett erősen befolyásolja a **munka és a munkahelyek minősége**, a cégek tehetségek vonzására fordított figyelme (képzés, utánpótlás-nevelés, szakmai és képességfejlesztő tréningek, felsőoktatási intézményekkel való kapcsolat, gyakornoki programok, ösztöndíj-lehetőség). A tehetséges munkaerő **felkutatása és megszerzése mellett** kiemelten fontos azok **megtartása**, valamint az idősebb, tapasztalt korosztály motiválása.

A tehetségek vonzásában, megtartásában kiemelt tényező a **munkahelyek száma**. Nyíregyházán a **foglalkoztatottak száma** növekvő tendenciát mutat, számuk 2011-ben¹² 48.548 fő volt, ez a lakónépesség 40,5%-a (ez az arány kissé alacsonyabb a megyei jogú városok 41,3%-os átlagánál, de magasabb az országos 39,7%-os átlagnál). A foglalkoztatottak között Nyíregyházán **magasabb az egyetemi, főiskolai oklevéllel rendelkezők aránya** (34,3%), mint a megyei jogú városokban (30,9%), illetve országosan (25,2%).

Az alkalmazásban állók gazdasági ágak szerinti megoszlása azt mutatja, hogy Nyíregyházán a **feldolgozóiparban** dolgoztak a legtöbben, a foglalkoztatottak 22,5%-a (a megyei jogú városok átlaga 27,2%, az országos átlag 23,9%). Magas a **közigazgatásban** dolgozók aránya, a foglalkoztatottak 20,3%-a dolgozott itt, ami jóval magasabb aránya mind a megyei jogú városok átlagához (13,5%), mind az országos átlaghoz (10,1%) viszonyítva. Magas az oktatás (12,1%) és az egészségügyi szolgáltatás (9,8%) területén dolgozók aránya is a városban.

A gazdaságilag aktív népességhez a foglalkoztatottak mellett a munkanélküliek tartoznak. Nyíregyházán a **munkanélküliek** aránya a népszámlálási adatok alapján (6,3%) magasabb volt mind a megyei jogú városok átlagánál (5,3%), mind az országos átlagnál (5,7%).

¹² Városi szintű foglalkoztatottsági adatok (foglalkoztatottak száma, összetétele, gazdasági aktivitás) kizárólag a Népszámlálási adatok között található, így jelenleg a 2011. évi Népszámlálási adatai a legfrissebb adatok.

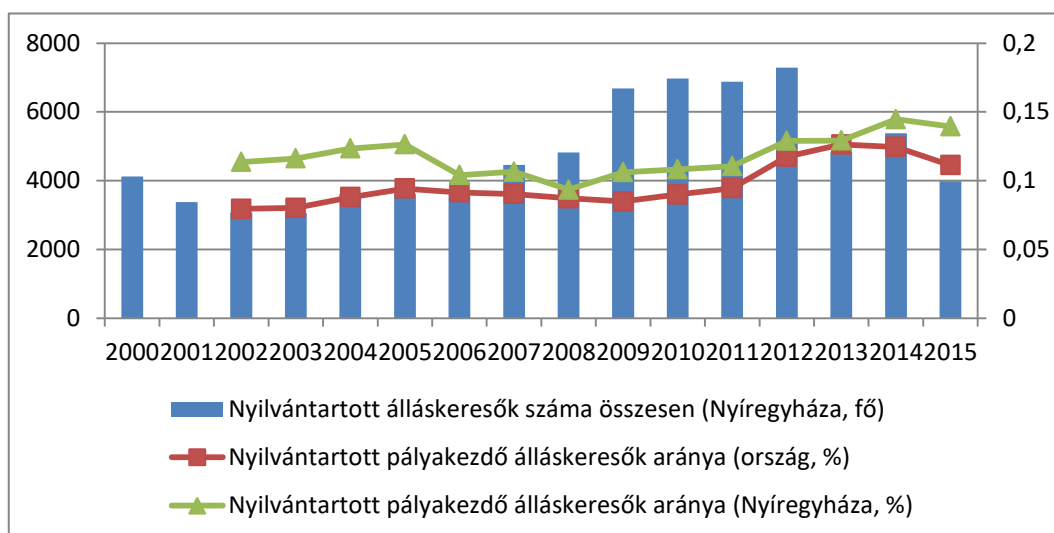
A nyilvántartott álláskeresők száma az elmúlt években csökkent, ugyanakkor magas a diplomások aránya a nyilvántartott álláskeresőkből. A városban évek óta magasabb a pályakezdő munkanélküliek aránya az országos átlagnál.

5. táblázat: Nyilvántartott álláskeresők, 2015 [%]

Megnevezés	A nyilvántartott álláskeresők	A 180 napon túl nyilvántartott álláskeresők	A 180 napon túl nyilvántartott álláskeresők	A pályakezdők	A diplomások
	aránya a munkavállalási korú népességéből		aránya a nyilvántartott álláskeresőkből		
Nyíregyháza	4,9	2,5	50,3	13,9	11,5
Ország összesen	5,1	2,5	48,3	11,1	5,6

Forrás: KSH Területi Statisztikai Évkönyv, 2015

10. ábra: Nyilvántartott álláskeresők

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis adatai alapján saját szerkesztés

Bár viszonylag magas a munkanélküliek száma Nyíregyházán, mégis egyes szakmákból nem találnak a működő cégek elegendő munkavállalót, **egyszerre van jelen a munkanélküliség és a munkaerőhiány** – a keresleti és kínálati oldal nem illeszkedik egymáshoz. Országosan is igaz tendencia, hogy a betöltetlen álláshelyek többnyire szakképzett vagy magasabb végzettségű munkaerőt igényelnek, míg az álláskeresők inkább alacsonyabb iskolai végzettséggel, képzettséggel rendelkeznek. A megfelelő munkaerő-kínálat hiánya a **meglévő cégek fejlesztései mellett az újabb cégek betelepődését is akadályozhatja**. Már most azonosítható néhány **hiányszakma** – elsősorban szakképzett munkaerőből (diplomások, pl. villamosmérnökök, bizonyos szakmunkások, pl. pék, hentes), illetve megfelelő szintű idegen nyelv ismerettel

rendelkezőkből. A képzett fiatalok elvándorlásának folytatódása esetén a **hiányszakmák további bővülése** valószínűsíthető.

A megyeszékhelyek közül (Budapest nélkül) Nyíregyházán a legmagasabb az ezer lakosra jutó regisztrált vállalkozások száma (itt 205, a megyeszékhelyek közül Salgótarjánban a legalacsonyabb, 115, míg az országos átlag 172) és **működő vállalkozások száma** (itt 89, a megyeszékhelyek közül Salgótarjánban a legalacsonyabb, 55, míg az országos átlag 66) (KSH, 2015). A város területén a legtöbb vállalkozás a kereskedelem, gépjárműjavítás nemzetgazdasági ágban működik (22,0%), ezt követi a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység (16,1%), majd az oktatás (8,1%), az építőipar (7,5%) és a feldolgozóipar (6,7%). (Az egyes ágazatokban igen eltérő lehet a vállalkozások átlagos mérete és foglalkoztatási kapacitása).

Jelenleg Nyíregyházán több ipari tevékenység is jelen van: gépipar, vegyipar, gumiipar, műanyagipar, élelmiszeripar, építőipar, papíripar, játékipar, mikroelektronika, háztartástechnika. A város legjelentősebb vállalkozásai jelenleg a **gumiipar, a műanyagipar, az élelmiszeripar, a szállítás, raktározás és kereskedelem** területén működnek. A járműipart kiszolgáló gumi- és műanyagipar jelentős képviselői működnek Nyíregyházán: MICHELIN Hungária Abroncsgyártó Kft., HÜBNER-H Gumi- és Műanyagipari Kft., Eissmann Automotive Hungaria Autóipari Kft., Vibracoustic Magyarország Légrugó Technológia Kft., ContiTech Magyarország Kft., MARSO Ipari Kereskedelmi Szolgáltató Kft. A műanyagipar / játékipar egyik legjelentősebb képviselője a LEGO Manufacturing Kft.¹³

A képzett fiatal szakemberek elvándorlása, illetve megtartása és vonzása szempontjából kiemelt jelentőségű az **átlagkeresetek** alakulása. A keresetek alakulásában évek óta jelentős különbségek vannak az ország keleti és nyugati fele között, **Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a legalacsonyabbak** mind a bruttó, mind a nettó átlagkeresetek: itt csupán kétharmada az országos átlagnak, és alig több mint a fele a fővárosi kereseteknek.

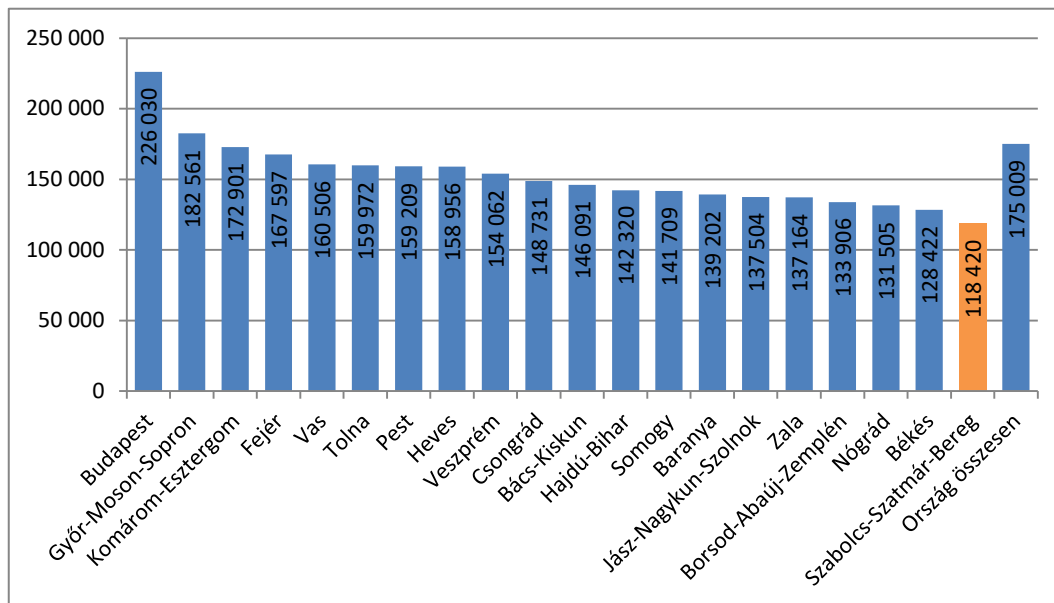
Nyíregyházán a teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi nettó **átlagkeresete**¹⁴ **jelentősen elmarad** mind a megyei jogú városok átlagától, mind az országos átlagtól,

¹³ Forrás: Nyíregyháza Megyei Jogú Város Megalapozó vizsgálata, 2014.

¹⁴ A legfrissebb városi szintű kereseti adatok a KSH Megyei jogú városok című kiadványában (2013. július) állnak rendelkezésre.

és ugyanez igaz az egy adófizetőre jutó személyi jövedelemadó alapot képező jövedelemre is.

11. ábra: Az alkalmazásban állók havi nettó átlagkeresete, 2016

Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés

6. táblázat: Keresetek, személyi jövedelemadó Nyíregyházán, 2011

Megnevezés		Nyíregyháza	Az ország megyei jogú városai együtt	Ország összesen
A teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi nettó átlagkeresete, Ft				
A	Mezőgazdaság	93 487	112 417	105 925
B	Bányászat	–	230 587	166 698
C	Feldolgozóipar	124 875	149 396	141 281
D	Energiaipar	168 873	184 469	240 712
B,C,D	Ipar, víz- és hulladékgazdálkodás nélkül	127 333	151 688	145 541
E	Víz- és hulladékgazdálkodás	140 791	140 239	137 343
B,C,D,E	Ipar összesen	128 187	150 967	145 030
F	Építőipar	112 641	124 716	107 665
G	Kereskedelem	104 446	110 896	132 374
H	Szállítás és raktározás	129 545	134 642	139 264
I	Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	89 280	87 674	89 379
J	Információ és kommunikáció	155 732	196 182	249 890
K	Pénzügyi szolgáltatás	250 589	229 657	289 067
L	Ingatlanügyletek	88 835	114 896	124 713
M	Tudományos és műszaki tevékenység	115 216	145 496	196 826
N	Adminisztratív szolgáltatás	87 232	100 726	103 618
O	Közigazgatás	135 891	151 950	161 899
P	Oktatás	131 671	134 919	128 587

Megnevezés		Nyíregyháza	Az ország megyei jogú városai együtt	Ország összesen
Q	Egészségügyi szolgáltatás	117 270	111 868	106 552
R	Művészet és szabadidő	109 804	126 024	129 034
S	Egyéb szolgáltatás	...	106 896	110 903
	Összesen	124 638	137 611	141 151
Személyi jövedelemadó				
Az ezer lakosra jutó adófizetők száma		468	462	445
Egy adófizetőre jutó személyi jövedelemadó alapot képező jövedelem, Ft		1 725 461	1 860 205	1 787 322
Egy adófizetőre jutó személyi jövedelemadó, Ft		263 760	287 600	267 944

Forrás: Megyei jogú városok, KSH, 2013. július

A képzett fiatalok helyben tartásában, vonzásában szerepet játszhat az is, hogy egy városban mennyire kedvezőek a **feltételek a vállalkozások indításához**. Nyíregyházán működik a Vállalkozói Inkubátorház és Innovációs Központ (a Primom Vállalkozásélénkítő Alapítvány üzemeltetésében), amely bérelhető irodákkal és műhelyhelyiségekkel biztosít segítséget kezdő vállalkozások számára.

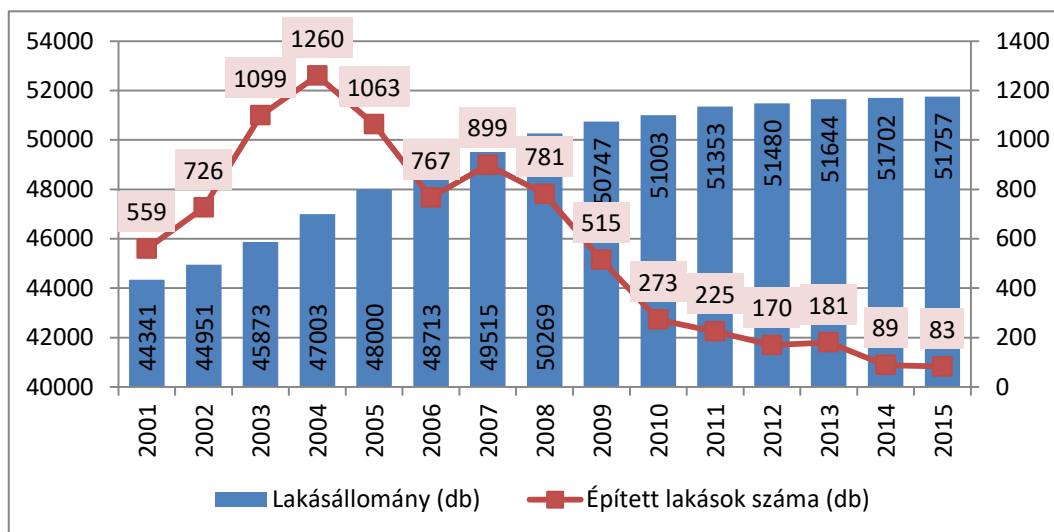
4.3 Lakhatási körülmények

A fiatalok elvándorlása, illetve megtartása/vonzása szempontjából a munkahelyek mellett fontos tényező a megfelelő minőségű és megfizethető lakhatási feltételek megléte.

2015 év végén Nyíregyháza **lakásállománya** 51 757 db volt, a megyeszékhelyek között **itt a legmagasabb a száz lakásra jutó lakosok száma** (itt 228, az országos átlag 222). A lakások közel 38,9%-a kétszobás, 31,5%-a hámszobás. A négy és több szobás lakások aránya 21%, míg az egyszobásoké 8,6%. A lakások több mint háromnegyede (75,6%) összkomfortos, ami magasabb mind az országos átlagnál (59,4%), mind a megyei jogú városok átlagánál (70,9%).

Az épített lakások száma – az országos tendenciákhoz hasonlóan – 2007 óta folyamatosan csökken (KSH adatok 2015-ig állnak rendelkezésre, de várhatóan a 2016-os adatok növekedést mutatnak majd a 2015-ben bevezetett vissza nem térítendő lakáscélú támogatás következtében).

12. ábra: Lakásállomány és lakásépítések Nyíregyházán

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis adatai alapján saját szerkesztés

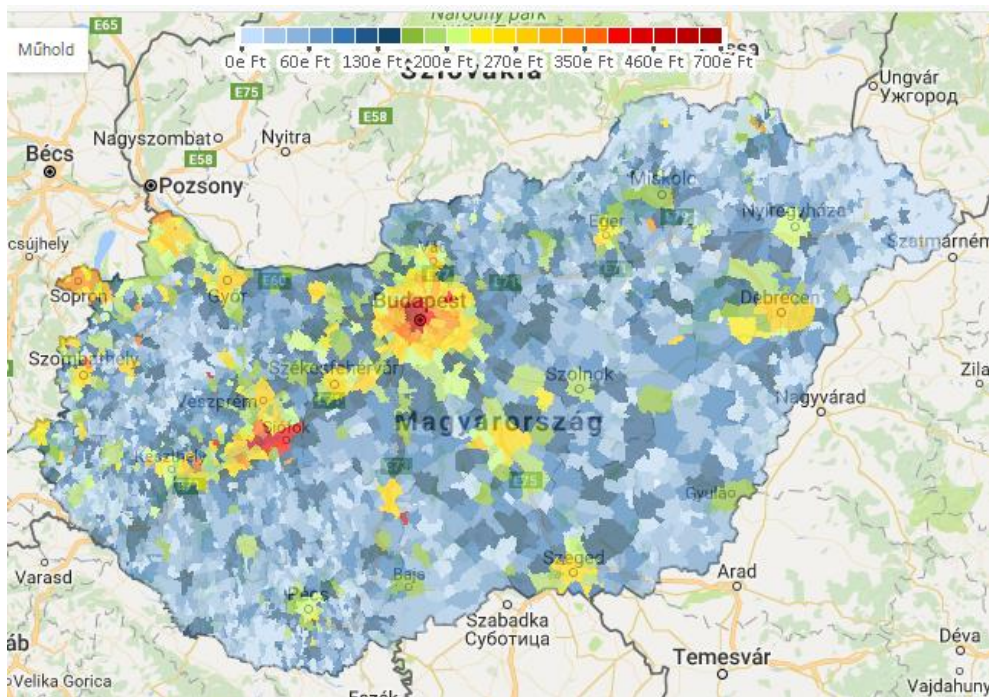
Mivel az 1990-es években lezajlott lakásprivatizáció következtében a lakások túlnyomó többsége magánszemélyek tulajdonába került, így országosan **alacsony az önkormányzatok, illetve más intézmények tulajdonában lévő lakások aránya**. Nyíregyházán az önkormányzati tulajdonú lakások aránya 3,55%, ami magasabb, mint az országos átlag (2,74%), de alacsonyabb a megyei jogú városok átlagánál (4,35%).

2013. szeptember 30-án 1931 db **önkormányzati bérlakást** tartottak nyilván Nyíregyházán (NYÍRVV Nyíregyházi Városüzemeltető és Vagyonkezelő Nonprofit Kft. adatai alapján). Az önkormányzati bérlakások között a kisebb méretű lakások dominálnak: a lakások közel fele 1 szobás, 12%-a 1,5 szobás, 29%-a 2 szobás, 6%-a 2,5 szobás, 3%-a három szobás és mindössze 1% nagyobb három szobánál. A bérlakások a városon belül a lakótelepeken (Jósvaváros, Örökösöld, Huszártelep) és a belső lakóterületen koncentrálódnak. A városban évek óta jelentős a szociális bérlakásra várók száma, a lakásokat pontrendszer alapján utalják ki a jogosultaknak. Nem szociális célú bérlakásként legfeljebb az állomány 20%-a adható bérbe a városban.

A **lakások ára** az elmúlt években folyamatosan emelkedik, az ingatlanok Magyarországon 2016 végére közel 10 százalékkal (9,7%) lettek drágábbak, mint egy évvel korábban (ez az EU-n belüli második legnagyobb drágulás, az EU egészében 4,7%-kal magasabbak az ingatlanárak, mint egy évvel korábban). Nyíregyházán az elmúlt 5 évben a **lakóingatlanok átlagos négyzetméter ára** 174.304 Ft-ról 198.135 Ft-ra nőtt. Az árak alacsonyabbak az országos átlagnál: Magyarországon az elmúlt 5 évben az átlag négyzetméter ár 222.931 Ft-ról 291.783 Ft-ra nőtt. (Forrás: ingatlanet.hu,

2017. március). A megyeszékhelyeken az ingatlanárak jellemzően magasabbak, mint a többi településen, de a megyeszékhelyek között nem számítanak drágának a nyíregyházi lakások.

13. ábra: Ingatlanok négyzetméterára Magyarországon (2017.március)

Forrás: ingatlannet.hu (<https://www.ingatlannet.hu/statisztika/Magyarország>)

Bár a magyarok túlnyomó részének, 89-90%-ának van saját ingatlana, a legfrissebb statisztikai adatok szerint csak alig több mint 84%-a lakott saját tulajdonában lévő lakásban – 9%-uk pedig bérelt lakásban. A nagyvárosokban magasabb a bérlők aránya, a fővárosban, a megyeszékhelyeken és megyei jogú városokban lakók több mint 15%-a bérelt lakásban élt¹⁵.

Az **albérletek ára** is jelentősen emelkedett az elmúlt évek során, ingatlanpiaci szakértők szerint tartós drágaság várható az albérletpiacon. Ennek ellenére keresleti piac jellemző. Szakértők szerint¹⁶ az albérletek drágulásához hozzájárul az is, hogy amíg a fiatalok abban sem biztosak, hogy ebben az országban próbálnak-e boldogulni,

¹⁵ http://hvg.hu/ingatlan/20170301_Jobb_lakasra_vagyik_Nyugalom_nem_kell_mindjart_masikat_vennie

¹⁶ http://hvg.hu/kkv/20170407_alberletpiac_tartos_dragasag

nem köteleződnék el egy saját ingatlan és az ehhez szükséges lakáshitel mellett, inkább a rugalmas albérletet választják. Nyíregyházán az **albérletek átlagos négyzetméter ára** alacsonyabb az országos átlagnál. Albérletek esetén Nyíregyházán az elmúlt 5 évben az átlag négyzetméter ár 850 Ft-ról 1.383 Ft-ra nőtt (Magyarországon átlagosan 1.366 Ft-ról 2.512 Ft-ra nőtt). Nyíregyházán az albérletek átlagára 2017 márciusában 1.381 Ft/m² (az országos átlag 2.496 Ft/m²). (Forrás: ingatlanet.hu, 2017. március)

4.4 Oktatás, képzés, K+F

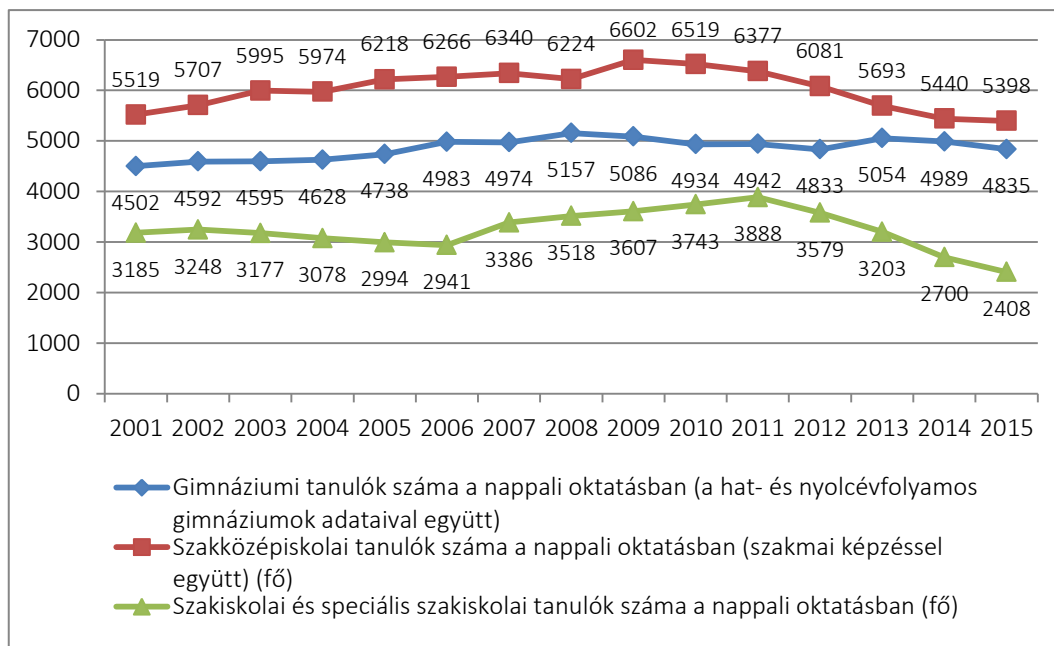
A fiatalok elvándorlása és megtartása, vonzása szempontjából fontosak egy adott város oktatási, képzési, kutatási adottságai. A tehetségek vonzásának egyik feltétele, hogy rendelkezzen egy város jó hírű felsőoktatási intézménnyel és megfelelő K+F bázissal.

Nyíregyházán 41 **óvodai** feladatellátási hely található (ebből 34 feladatellátási hely önkormányzati), a beírt gyermekek száma 4323 összesen 185 gyermekcsoportban (KSH, 2015). Az óvodai férőhelyek száma 2012 óta meghaladja a beírt gyermekek számát (ennek oka egyrészt a férőhelyek számának bővítése, másrészt a gyermekek számának csökkenése az elmúlt években). A város 27 **általános iskolájába** 9865 tanuló jár (KSH, 2015), az általános iskolai tanulók száma – az országos tendenciákhoz hasonlóan, de annál kisebb mértékben – csökkent, a 2001. évihez képest 15%-kal (országosan 21%-kal) (bár 2012 és 2015 között kismértékben növekedett a nyíregyházi általános iskolások száma).

Nyíregyházán 25 gimnáziumi, 27 szakközépiskolai és 22 szakiskolai feladatellátási hely¹⁷ található (KSH, 2015). Bár a feladatellátási helyek száma növekedett, a **középiskolai** tanulók száma folyamatosan csökkent az elmúlt években. A középiskolák számítógéppel, illetve internettel való ellátottságát vizsgálva megállapítható, hogy Nyíregyházán a gimnáziumok jobban, a szakiskolák és szakközépiskolák rosszabbul felszereltek, mint az országos átlag.

¹⁷ Feladatellátási hely: székhely + telephely(ek)

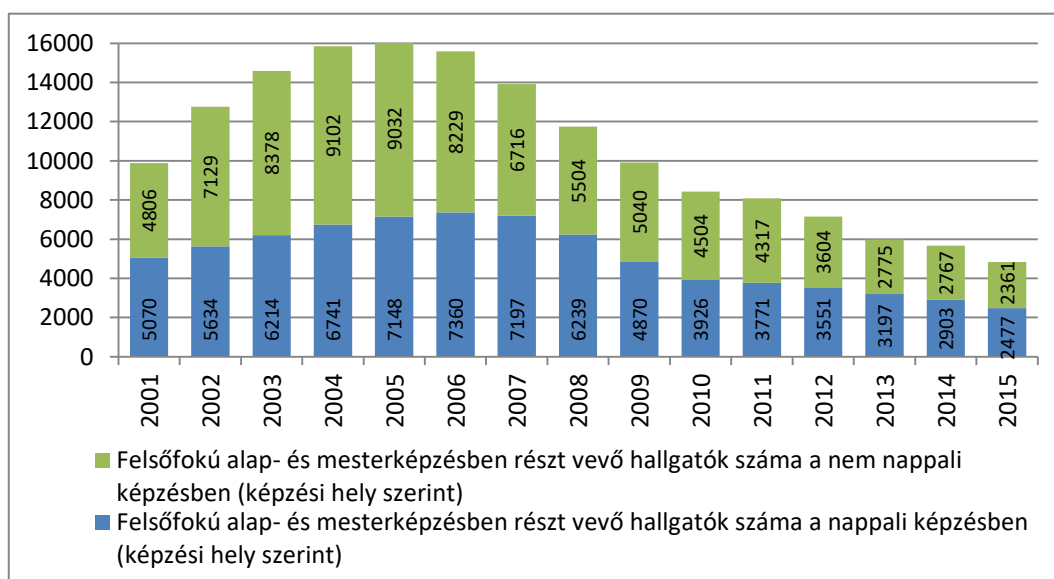
14. ábra: Középiskolai tanulók száma Nyíregyházán

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis adatai alapján saját szerkesztés

Nyíregyházán 3 **felsőoktatási intézmény** működik: a Nyíregyházi Egyetem (korábban Nyíregyházi Főiskola), a Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar és a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola. A felsőfokú alap- és mesterképzésben részt vevő hallgatók száma 2005 óta folyamatosan csökken, mind a nappali, mind a nem nappali képzésben (számuk 2015-ben 4.838 fő, míg 2005-ben 16.180 fő volt).

15. ábra: Felsőfokú képzésben részt vevő hallgatók száma Nyíregyházán

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis adatai alapján saját szerkesztés

A Nyíregyházi Egyetem képzési szintjei és képzési területei az alábbiak.

7. táblázat: A Nyíregyházi Egyetem képzési szintjei és képzési területei

Mesterképzés	- bölcsészettudomány - pedagógusképzés - természettudomány
Alapképzés	- agrár - bölcsészettudomány - gazdaságtudományok - informatika - műszaki - művészetközvetítés - pedagógusképzés - sporttudomány - társadalomtudomány - természettudomány
Felsőoktatási szakképzés	- agrár - gazdaságtudományok - informatika - pedagógusképzés - társadalomtudomány

Forrás: Nyíregyházi Egyetem Alapító Okirata, 2015

Jelen Nyíregyházi Foglalkoztatási Paktum projekt **primer kutatásai** során megkérdezett munkaerőpiaci szakemberek szerint **a helyi középiskolákban, gimnáziumokban jól tanuló, felsőoktatási intézményekben továbbtanuló fiatalok számára nem jelent piacképes alternatívát a Nyíregyházi Egyetem**, sem a képzési kínálat, sem az oktatás minőségében. Számukra Budapest és az egyetemvárosok (leginkább Debrecen és Szeged) a célállomások, emellett egyre többen kezdik meg tanulmányaikat külföldi egyetemeken. Azok a diákok, akik több évet töltenek el egy egyetemi városban, Budapesten vagy külföldön, nagy valószínűséggel nem költöznek haza, nem vállalnak munkát szülővárosukban.

Nyíregyházán 2 **kutatóintézet** működik: a Nyíregyházi Egyetemhez kapcsolódó Agrár és Molekuláris Kutató és Szolgáltató Intézet (AMSZKI) és a Debreceni Egyetem Agrártudományi Központ Nyíregyházi Kutatóintézet. Kutatás-fejlesztésre vonatkozó statisztikai adatok kizárólag megyei szinten állnak rendelkezésre. Mivel Nyíregyházán koncentrálódik a megye K+F kapacitásának nagy része, ezért alkalmazhatóak ezek a mutatók városi szintű következtetések levonására is. A megyék közül **itt az egyik legalacsonyabb a K+F ráfordítás** a GDP százalékában (itt 0,16, a megyék átlaga 0,86, az ország összesen 1,36) (KSH, 2014).

4.5 Közlekedés

A fiatalok elvándorlása, illetve megtartása és vonzása szempontjából fontos befolyásoló tényező egy város belső és külső közlekedése: mennyire gyorsan és biztonságosan érhető el a lakóhely, munkahely, szabadidős lehetőség kerékpárral, közösségi közlekedéssel, autóval, illetve milyenek a külső közlekedési kapcsolatok: autópálya, vasút és repülőtér elérhető távolságban vannak-e a várostól.

4.5.1 Belső közlekedés

Nyíregyháza **közúthálózata** gyűrűs-sugaras szerkezeti elrendezésű. A sugárirányú országos főutak között a Nagykörút gyűrűje teremti meg a kapcsolatot, amelyen jelentős a városon átmenő forgalom is. A város második körgyűrűje a Kiskörút, mely a városmagot körülvéve biztosít körüljárhatóságot. A belső körutat a város belső forgalma, a városrészek és a központ között közlekedők használják jellemzően. A város belterületi közúthálózatának hossza kb. 372 km, melynek közel 74 %-a a város kezelésében van.

A bel- és külterületi utak **kiépítettsége** eltérő: Nyíregyházán a belterületi utak 72,5%-a kiépítésre került, míg ez az arány a külterületi utak esetében csupán 3,75%, vagyis a külterületi utak több mint 96%-a kiépítetlen. A bel- és külterületi utak esetében a kiépítettség együttes aránya 42%.¹⁸

Nyíregyházán a személygépkocsik száma 39.606 db (ezer lakosra 335, az országos átlag 325, a megyeszékhelyek átlaga 333), a parkolóhelyek száma 15.489 db (ebből 12.308 db ingyenes, 3.181 db fizető).

A **közösségi közlekedést** 28 autóbuszjárat biztosítja Nyíregyházán. A helyi autóbusz hálózat hossza 146,8 km (ebből a belterületi szakasz hossza 96,5 km), a buszok 320 megállóhelyet használnak. A járműparkot 6 db csuklós, 10 db hosszú, 61 szóló és 3 db midi kialakítású autóbusz alkotja, a járműállomány átlagos életkora 14 év.¹⁹ Jelenleg van folyamatban 47 új autóbusz forgalomba helyezése (41 CNG (gáz üzemű) és 6 elektromos busz). Az elmúlt években több fejlesztés is megvalósult, az egyik legjelentősebb egy modern forgalomirányítási és utastájékoztatási rendszer

¹⁸ Forrás: Nyíregyháza Megyei Jogú Város Megalapozó vizsgálata, 2014.

¹⁹ Forrás: Nyíregyháza MJV Önkormányzata: Közlekedésfejlesztést megalapozó tanulmány – Felmérés-elemzés, 2014.

kialakítása volt, az utasok valós idejű tájékoztatása érdekében a buszok érkezéséről, indulásáról.

Nyíregyháza adottságai kiválóak a **kerékpáros közlekedés** szempontjából mind turisztikai, mind hivatásforgalmi szempontból. A kerékpárforgalmi létesítmények típusai széles skálán mozognak, megtalálhatóak az elválasztás nélküli gyalog és kerékpárutak, az elválasztott gyalog és kerékpárutak, valamint a gyalogos forgalomtól külön vezetett kerékpársávok is. A város mérete és adottságai miatt a közlekedési munkamegosztásban jelentős része van a **gyalogos közlekedésnek**. A közlekedési infrastruktúra (járda, gyalogátkelőhelyek) kialakítása rendszerint a gépjármű-közlekedés prioritását tükrözi. A belvárosban viszonylag nagy **sétáló-gyalogos övezet** található, emellett jelentős gyalogos területek találhatók a Bessenyei tér, Benczúr tér, Bujtosi-tó, Sóstó környékén. A városban a kerékpárutak hossza 53,4 km, a járdák hossza 351,7 km (2017).

A közelmúltban számos olyan projekt indult a városban, amelyek célja az alternatív közlekedési módok minőségének és kihasználtságának javítása (pl. új autóbuszok beszerzése, kerékpárút hálózatok bővítése).

A város közlekedésében az alábbi **problémák, kihívások** azonosíthatók:²⁰

Közúti közlekedés:

- Torlódások a csúcsidőszakokban, túlszűfolt körút és sugárirányú utak (különösen a közlekedési csomópontok)
- A városközpont eléréséhez autót használók indokolatlanul magas aránya, az autók számára "túl kedvező" feltételek miatt
- A P+R parkolóhelyek korlátozott száma a főbb utak mentén, a közlekedési eszközök váltásának lehetősége rugalmatlan

Közösségi közlekedés:

- Az autóbuszok kihasználtsága nagyon alacsony (22%), amely több tényező eredménye
- Elavult járművek (az új buszok révén jelentős javulás várható)
- Az útvonalak és a menetrendek nem felelnek meg a valós igényeknek ("városnéző" útvonalak a közvetlen vonalak helyett, rossz elérhetőségű városrészek, kaotikus menetrendek, nem megfelelő gyakoriság stb.)

²⁰ Forrás: Citywalk project, Partner questionnaire to baseline study, Nyíregyháza

- Nem hatékony működés, a közösségi közlekedés nem megfelelő üzleti modellje, a finanszírozás nem ösztönzi a hatékonyságot és a minőség javítását
- Ellentmondásos megítélés, nem megfelelő marketing: a tömegközlekedést főként olyan személyek használják, akik nem engedhetik meg maguknak egy autó fenntartását – a közösségi közlekedésre nem lehetőségként, inkább végső megoldásként tekintenek

Kerékpáros közlekedés:

- Kerékpárt rendszeresen használók alacsony aránya
- A folyamatosan bővülő hálózat ellenére a főbb kerékpárútvonalakon még mindig hiányoznak kritikus szakaszok (például a nagyobb lakóterületek és a városközpont közötti főbb utak mentén), ami csökkenti a közlekedésbiztonságot
- Kerékpártárolók és egyéb kerékpár létesítmények korlátozott száma
- Autók számára optimalizált közlekedési lámpák – ez lassítja a kerékpárforgalmat
- Szabályozási hiányosságok (például kerékpár-parkolókat, alacsony sebességű utcákat érintően, egyirányú utcák használata ellentétes irányban kerékpárral)
- Attitűd problémák, érzéketlenség a másik szemszöge iránt (kerékpárosok–autósok, kerékpárosok–gyalogosok)

Gyalogos közlekedés:

- Egyes helyeken a járdák burkolatának gyenge minősége
- Keskeny járdák a városközpont közelében (különös tekintettel a speciális igényű csoportok prioritásaira, például a babakocsikra vagy a kerekesszékekre)
- Az akadálymentesség elve nem mindig érvényesül (pl. magas szegélyek)

4.5.2 Külső közlekedési kapcsolatok

Az Európát átszelő páneurópai folyosók közül az V. számú érinti Nyíregyházát, mely fontos szerepet tölt be mind a közúti, mind a vasúti közlekedésben. Az V. folyosó része az **M3 autópálya**, amely összeköti a várost nyugati irányban Budapesttel, a többi magyarországi autópályával és a szomszédos országokkal, észak-keleti irányban pedig Ukrajnával illetve Szlovákiával. Az autópálya megépülése óta jelentősen javultak Nyíregyháza közúti elérhetőségi mutatói, Budapest elérhetősége 2 órára csökkent.

Nyíregyháza **vasúti elérhetősége** kifejezetten jónak mondható. A városon keresztül halad az ország egyik legrégebb és legfontosabb vasútvonala, a 100-as vasútvonal (Budapest–Szolnok–Debrecen–Nyíregyháza–Záhony-vasútvonal), amely az V. páneurópai folyosónak is része. Nyíregyházáról óránként indulnak IC vonatok Budapestre (a menetidő 3:04-3:06 óra). A 100-as vasútvonalból ágazik ki a Miskolc, Tokaj felé vezető 80-as számú fővonal és a 116-os számú mellékvonal mely Vásárosnaményba vezet. A 113-as vasúti nyomvonal Nyíregyházát köti össze

Nyírbátorral, majd innen a 110-es vonalat használva lehet eljutni Mátészalkára. A vasúti közlekedéshez kapcsolódó infrastruktúra jónak mondható – a 2002-ben felújított állomás épülete kielégíti a kor legmagasabb szintű követelményeit.

Noha rendelkezik a város repülőtérrel, az nemzetközi utasforgalmat nem bonyolít. Pozitívként értékelhető, hogy a városhoz viszonylag közel, Debrecenben található **nemzetközi repülőtér**.

4.6 Városi környezet (épített és természeti környezet, rekreációs lehetőségek, biztonság)

A képzett fiatalok a gazdasági szempontok mellett egyre inkább előtérbe helyezik az életminőség szempontjait is, amikor munkahelyet és lakóhelyet választanak. Az életminőség egyik fontos meghatározója a hely, ahol élünk: a városi környezet, a város hangulata, a szabadidő eltöltésének lehetőségei.

Ez a fejezet az alábbi tényezőket mutatja be a városi környezet élhetősége, vonzereje szempontjából:

- épített és természeti környezet – építészeti arculat, zöld felületek, közösségi terek
- rekreációs lehetőségek – kulturális és közművelődési intézmények, sportlétesítmények, vendéglátóhelyek (kávézók, éttermek, kocsmák),
- városbiztonság – közbiztonság, szennyezettség

4.6.1 Épített és természeti környezet

A város **épített környezete** számos vonzó elemet tartalmaz, kiemelten a belvárosban. Nyíregyházának van az egyik legszebb eklektikus főtere, melynek meghatározó műemlékei a Városháza, a Takarékpalota, a Korona Szálló, a római katolikus templom, valamint a Hősök tere, Megyeháza. Nyíregyházán 38 műemlék található, köztük a belváros eklektikus és szecessziós műemlékei (templomok, közintézmények, irodaházak, szállodák), 2 tanya a bokortanyák közül, valamint Sóstógyógyfürdő eklektikus műemlékei. Megállapítható ugyanakkor, hogy a folyamatos fejlesztések ellenére a városkép hektikus, **nem egységes építészeti stílusú** (eklektikus épületek között szocreál épületek, leromlott kispolgári szecessziós épületek). A városban

jelenleg is találhatóak leromlott épületekből álló szegregált lakóterületek. A városkép igen leromlott azon útvonalak mentén, melyeket az ide érkezők először meglátnak.

Nyíregyháza adottságai viszonylag kedvezőek a **zöldterületeket** illetően. A város leginkább vonzó zöldterületei közé tartoznak a belvárosi parkok, a Sóstói erdő, a Bujtosi városliget, valamint a lakótelepek zöldterületei. A belvárosi közparkok Nyíregyházán a város szerkezetéből adódóan a települési területben elszórtan, szigetszerűen helyezkednek el, pszichikai hatásuk, városképformáló, városesztétikai jelentőségük ugyanakkor jelentős. A város összes zöldterülete $1.902.510 \text{ m}^2$, a játszóterek, tornapályák, pihenőhelyek száma 125 db, területük 448.723 m^2 (KSH, 2015). Az egy lakosra jutó zöldterület $16,1 \text{ m}^2$, amely **elmarad az országos átlagtól**, és a megyeszékhelyek között is a hatodik legkisebb érték. Nyíregyházán a gyalogos utcák, terek rendszere fokozatosan bővült az elmúlt évek során, a belvárosi közparkok gondozottak, a város tiszta, rendezett benyomást kelt, ugyanakkor **jelentős esztétikai különbségek** vannak a város különböző pontjai között (a lakótelepek környezetében, a nagykörút mentén, a külvárosi területeken).

4.6.2 Rekreációs lehetőségek

Egy város vonzerejét nagyban meghatározza a kulturális image. Nyíregyháza jelentős kulturális és közművelődési intézményekkel rendelkezik. Nyíregyházán egy települési **könyvtár** található, a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár, amelyhez a városon belül 6 fiókkönyvtár is tartozik. A beiratkozott olvasók számában hosszabb távon csökkenő tendencia figyelhető meg, 2015-ben 11.885 olvasója volt. A városban 6 **muzeális intézmény** található, a legnagyobb a Jósza András Múzeum és a Sóstói Múzeumfalu. 2015-ben a múzeumi kiállítások száma 81 db, a látogatók száma 92.522 fő volt. Az ezer lakosra jutó múzeumi látogatások száma (783) elmarad az országostól (972) (KSH, 2015). A **közművelődési intézmények** száma a városban 30 db, ezek közül a legnagyobb a Váci Mihály Kulturális Központ. Nyíregyházán számos **kulturális rendezvény** zajlik minden évben, amelyek jelentős idegenforgalmi és városmarketing szerepet töltenek be. Ezek közül a legnagyobbak: Hello Nyíregyháza, Múzeumok Éjszakája, Vidor Fesztivál, Tirpák Fesztivál, Néptáncfesztivál, Évbúcsúztató rendezvények. Országos és nemzetközi hírűek Nyíregyháza komolyzenei kórusai, amelynek legismertebb képviselője a Cantemus Kórus. A városban található Móricz Zsigmond Színház többször elnyerte az évad legjobb vidéki színháza címet. Az ezer lakosra jutó **színházlátogatások** száma (711) az országos átlagnál (685) magasabb (KSH, 2015). Nyíregyházán az **alkotó művelődési közösségek** száma 114 db, tagjaik száma 1708 fő (KSH, 2015). Ezek olyan állandó tagsággal rendelkező, rendszeresen

foglalkozást tartó közösségek, amelyek az alkotási folyamat eredményét közönség előtt is bemutatja (művészeti csoportok, népi előadóművészeti csoportok, tárgyalgó művészeti csoportok).

Jelentős **sportlétesítmények** szolgálják a szabadidő hasznos eltöltését a városban: a Continental Arena (korábban Bujtosi Szabadidő Csarnok), a Nyíregyházi Városi Stadion, valamint több uszoda. A város legnépszerűbb tömegsport-eseménysorozata a „Mozdulj Nyíregyháza!”, amely ingyenesen biztosít számos mozgási és kapcsolódási lehetőséget a városlakóknak. A városban számos szabadtéri kondipark épült az elmúlt években.

A városban magas a **vendéglátóegységek** száma (2015-ben 793, ebből étterem, büfé 380), a tízezer lakosra jutó vendéglátóhelyek száma (67,2) jóval magasabb az országos átlagnál (53,6) és a megyeszékhelyek között is harmadik legmagasabb. Nyíregyháza adottságai ebben a tekintetben sem rosszak, bár a tapasztalatok azt mutatják, hogy a városközpontban **korlátozott** a fiatalok számára vonzó éttermek, kávézók, kocsma, szórakozóhelyek **száma, illetve nyitvatartási ideje**. A város adottságai nem rosszak a színvonalas **szórakozóhelyeket, programokat** illetően, bár a primer kutatás során megkérdezett fiatalok véleménye szerint nincs a korosztálynak megfelelő szórakozóhely, illetve elegendő szabadtéri rendezvény.

Nyíregyháza az elmúlt évtizedben rendkívül nagy erőfeszítéseket tett a **turizmus** fejlesztésére: a helyi gazdaságfejlesztés egyik fő irányvonalává vált a város iránti idegenforgalmi kereslet növelése. Ennek érdekében számos vonzerő- és szolgáltatásfejlesztés valósult meg a városban. Nyíregyháza legjelentősebb turisztikai vonzerői: a **Nyíregyházi Állatpark**, a Sóstó Gyógyfürdők (Parkfürdő, Aquarius Élmenyfürdő, Júlia fürdő, Tófürdő, Fürdőház), a múzeumok, a Tuzson János Botanikus Kert, valamint a templomok.

4.6.3 Városbiztonság

A város vonzerejét nagyban befolyásolja a közbiztonság alakulása. Bár Nyíregyháza **közbiztonsági** helyzete évről évre javul, a bűncselekmények száma folyamatosan csökken (2015-ben Nyíregyháza Megyei Jogú Város területén 3957) (forrás: Beszámoló Nyíregyháza Megyei Jogú Város közbiztonságának helyzetéről), a százezer lakosra jutó regisztrált bűncselekmények száma (3672) ugyanakkor magasabb, mint az országos átlag (2846) (KSH, 2015).

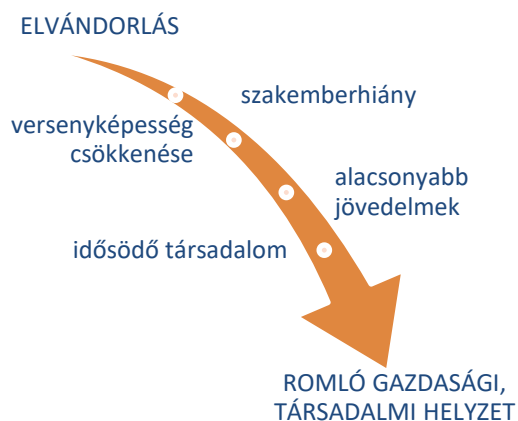
A városban egyes időszakokban jelentős a **légszennyezettség**, az elmúlt évek során Nyíregyházán több alkalommal volt szmog. A közlekedés mellett meghatározó

légszennyező tényező az ipar, a fűtés és a kommunális eredetű légszennyezés. A levegő minőségének romlását elsősorban a szálló por és a nitrogén-dioxid okozza. (A város fűtési struktúrája jelentősen átalakult az elmúlt évtizedekben, egyre jellemzőbb a földgáz alkalmazása, visszaszorult a szén és a gázolaj, de nőtt a fa fűtési célra történő felhasználása. Ezek a változások csökkentették és átstrukturálták a fűtési emissziót: csökkent a SO₂ és szilárd por mennyisége, de emelkedett a NO_x, kibocsátás.) Nyíregyháza esetén a helyzetet rontja a magasabb háttérszennyezés, amit a Nyírség fedetlen homokfelszínei adnak.

Nemzetközi tapasztalatok és a projekt keretében végzett primer kutatások – interjúk, workshopok – eredményei alapján megállapítható, hogy nagyon fontos a tehetségek vonzása szempontjából a **városi image, a város „brand”, a percepció a városról**. Nyíregyháza jelenleg főleg turisztikai szempontból rendelkezik egyedi városi image-gel, amely azonban a képzett fiatal szakemberek megtartása, vonzása szempontjából nem elegendő.

5 A fiatalok elvándorlásának hatásai a város gazdaságára és munkaerőpiacára, hosszú távú kockázatok

A fiatalok elvándorlásának súlyos hatásai lehetnek Nyíregyháza munkaerőpiacára, gazdaságára és hosszú távon a társadalmára is. A szelektív elvándorlás egy **lefelé tartó spirált** indíthat el: ha továbbra is a jelenlegihez hasonló mértékben csökken a képzett fiatalok, fiatal szakemberek száma a városban, akkor **szakemberhiány** alakulhat ki bizonyos szakmákban, amely egyrészt gátolja a már itt működő vállalkozások további fejlesztéseit, másrészt akadályozza új beruházások idevonzását, új helyi vállalkozások indítását. Mindez akadályozza a **kreatív, innovatív tevékenységek** városban tartását, városba vonzását, a magasabb képzettséget igénylő, **magasabb hozzáadott értéket** előállító munkahelyek számának növekedését. Az alacsonyabb szintű tevékenységek **alacsonyabb bérekhez** vezetnek, amely révén alacsonyabb lesz a szabadon elkölthető jövedelem a városban. A helyi gazdaság ezáltal nem fejlődik olyan mértékben, mint

más, versenyelőnyben lévő városokban, a jövedelmek elhagyják a várost. A gazdasági hatások mellett a fiatalok elvándorlása a város társadalmi életére is hatást gyakorol: változik a népesség **korösszetétele**, az aktív fiatalok elvándorlásával növekszik az idősek és eltartottak aránya. Kisebb lesz az a magasan kvalifikált réteg, amely

igénybe veszi a város **kulturális, szórakozási, gasztronómiai, stb. szolgáltatásait**, mindez szintén csökkenti a helyben elkölthető jövedelmek nagyságát.

A munkanélküliség és a szakemberhiány egyszerre van jelen a városban, a munkaerőpiac keresleti és kínálati oldalának strukturális eltérései következtében. A város munkaerőpiaci helyzetét súlyosbíthatja az a tendencia, hogy a munkavégzés globális átalakulása következtében a **szakképzettséget nem igénylő, automatizálható munkahelyek megszűnése várható** hosszú távon.

A fenti tendenciák nagyobb területi egységre nézve is igazak: amennyiben folytatódik a **tehetséges fiatalok országosan jellemző külföldre vándorlása**, az országos szinten is munkaerőhiányt okozhat. Emellett az elvándorlás további hosszú távú negatív következményekkel járhat: a fiatalok számának csökkenése jelentős hatást

gyakorolhat egy terület **korösszetételére**, ezáltal **eltartottsági viszonyaira** is, amely komoly makrogazdasági problémákat indíthat el. A fiatal népesség kivándorlása tovább súlyosbíthatja az elöregedő társadalmak problémáit. A társadalombiztosításba befizetők köre és az átlagos befizetések nagysága is csökkenhet, miközben a nyugdíjas korú népesség nagysága növekszik. Összességében az ellátórendszerek (nyugdíjrendszer, egészségügyi ellátó rendszer) fenntarthatósága is kockázatosabbá válik. Ez Magyarországon kiemelten nagy kockázatot jelent, mivel az aktívak száma csökken, amit a kivándorlás tovább erősít.²¹ A magasan képzett fiatalok külföldre vándorlásával („brain drain”) az oktatásba, képzésbe fektetett erőforrások elvesznek, a versenyképesség csökken.

8. táblázat: A kivándorlás hatásai a küldő országban

	Pozitív hatások	Negatív hatások
Csökkenő populáció és kisebb aktív népesség	• Kevesebb munkanélküli adott munkakereslet és a kivándorlás miatt csökkenő munkakínálat miatt • Alacsonyabb szociális kiadások	• Negatív demográfiai hatások (például fiatalok elvándorlása, területi kohézió hiánya) • A szociális ellátórendszerek fenntarthatósága veszélybe kerül (nyugdíjrendszer, egészségügyi ellátó rendszer) • Feszesebb munkapiac miatti bérnyomás
Szelektív kivándorlás	• Ha a kevésbé termelékenyek mennek külföldre, akkor az átlagos termelékenység emelkedhet • Ha olyan szakmákból mennek külföldre, ahol túlkínálat van, az illeszkedési problémák javulhatnak	• Ha a termelékenyebbek mennek külföldre, akkor az átlagos termelékenység csökkenhet • Ha olyan szakmákból mennek külföldre, ahol túlkereslet van, az illeszkedési problémák romolhatnak
Hazautalások	• A hazautalások növelhetik a hazai életszínvonalat, forrásokat jelenthetnek a beruházásokhoz, oktatás fejlesztéséhez	• A hazautalások ronthatják a hazai termelékenységet
Humán tőke mozgása	• A külföldön dolgozók tapasztalataikat, tudásukat átadják (brain gain)	• Agyelszívás (brain drain), az oktatásba, képzésbe fektetett erőforrások elvesznek, alacsonyabb versenyképesség
Egyéb	• Erősödő kereskedelmi kapcsolatok	• Csökkenő adóbevételek • A személyek vándorlása helyettesítheti az áruk vándorlását, így a kivándorlás a külkereskedelem mérséklődéséhez vezethet

Forrás: A kivándorlás hatása a hazai munkaerőpiacra, MNB-tanulmányok 114., 2014.

²¹ Forrás: A kivándorlás hatása a hazai munkaerőpiacra, MNB-tanulmányok 114., 2014.

6 Felhasznált irodalom

- 1) Bodnár Katalin – Szabó Lajos Tamás: A kivándorlás hatása a hazai munkaerőpiacra, MNB-tanulmányok 114., 2014.
- 2) Generációk, munkaerőpiac és a motiváció kérdései a 21. században.
<http://www.ohe.hu/hrmagazin/cikkek/generaciok-munkaeropiac-es-a-motivacio-kerdesei-a-21-szazadban>
- 3) Gödri Irén: Nemzetközi vándorlás. In: Monostori Judit - Őri Péter - Spéder Zsolt (2015) (szerk.): Demográfiai portré 2015. KSH NKI, Budapest: 187–211.
- 4) HVG: Magyarország nem fiatalnak való vidék
http://hvg.hu/gazdasag/20151105_Magyarország_nem_fiatalnak_valo_vidék
- 5) Nemzetközi Tehetség Versenyképességi Index (Global Talent Competitiveness Index, GTCI) <http://www.gtci2017.com/> <http://global-indices.insead.edu/gtci/>
- 6) Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzatának tanulmányai:
 - Megalapozó vizsgálat, 2014. (Nyíregyháza Megyei Jogú Város fenntartható városfejlesztési programjának előkészítése, társadalmasítása - ÉAOP-5.1.1/H-13-2013-0002)
 - Közlekedésfejlesztést megalapozó tanulmány – Felmérés-elemzés, 2014. (Városi és elővárosi közösségi közlekedési rendszer és intermodális csomópont fejlesztése Nyíregyházán - KÖZOP-5.5.0-09-11-2011-0026)
 - Citywalk project: Partner questionnaire to baseline study, Nyíregyháza
- 7) KSH adatok
 - Népszámlálás 2011
 - Megyei jogú városok, 2013
 - Területi Statisztikai Évkönyv 2015
 - Szabolcs-Szatmár-Bereg megye statisztikai évkönyve 2015
 - Tájékoztatási adatbázis
- 8) SEEMIG – Managing Migration in South East Europe transznacionális együttműködési projekt „Helyzetkép a magyarországi elvándorlásról” című sajtótájékoztatójának sajtóanyaga, Központi Statisztikai Hivatal, 2014. október 15.